

Hallituksen esitys Eduskunnalle Kansainvälisen työkonferenssin 47. istuntokaudellaan vuonna 1963 tekemän yleissopimuksen hyväksymiseksi ja tiedonanto samalla istuntokaudella hyväksytyistä suosituksista.

Kansainvälinen työjärjestö (ILO) piti kesäkuussa vuonna 1963 Genèvessä tavanmukaisen yleiskokouksensa, 47. Kansainvälisen työkonferenssin, jossa Suomea edusti työjärjestön perussäännössä (As.kok. 505/1947) edellytetty hallituksen, työnantajain ja työntekijäin edustajien muodostama valtuuskunta. Konferenssi, jota on tarkemmin selostettu sosiaaliministeriön julkaiseman Sosiaalisen Aikakauskirjan N:ossa 7—8/1963, hyväksyi yhden yleissopimuksen ja kaksi suositusta. Hyväksytty yleissopimus koskee riittämättömästi suojattujen koneiden myynnin, vuokraamisen ja käytön kieltämiseen liittyviä kysymyksiä. Toinen suosituksista koskee tätä samaa asiaa, toinen taas työnantajan puolelta tapahtuvaa työntekijän työsuhteen päättämistä.

Kansainvälisen työjärjestön perussäännön 19 artiklan 5 a kohdan mukaisesti on kysymyksessä oleva yleissopimus lähetetty kaikille järjestön jäsenvaltioille, joiden lukumäärä oli 108, näiden mahdollista ratifiointia varten. Samoin on suositukset perussäännön mainitun artiklan 6 a kohdan mukaisesti lähetetty jäsenvaltioiden tutkittavaksi siinä tarkoituksessa, että niitä ryhdyttäisiin toteuttamaan kansallisella lainsäädännöllä tai muulla tavoin. Perussäännön saman artiklan 5 b ja 6 b kohtien mukaisesti saatetaan kysymyksessä olevat yleissopimus ja suositukset täten Eduskunnan käsiteltäviksi niiden johdosta mahdollisesti tarpeelliseksi katsottiin toimenpiteisiin ryhtymiseksi.

Yleissopimuksen suomenkielille käännetty samoin kuin englanninkielinen teksti ovat tämän esityksen liitteessä A. Sopimuksen ruotsin- ja ranskankieliset tekstit ovat ruotsinkielisen esityksen vastaavassa liitteessä. Suositusten suomenkielille käännettyt tekstit ovat tämän esityksen liitteessä B.

Yleissopimus (N:o 119), joka koskee koneiden varustamista suojalaitteilla.

Yleissopimus tähtää jatkuvasti koneellistuvan tuotannon ja kiihtyvän työn tahdin johdosta työntekijää uhkaavien vaarojen vähentämiseen, työturvallisuuden lisäämiseen ja työtapaturmien lukumäärän supistamiseen sekä niiden vaikeusasteen lieventämiseen.

Sopimuksen pääsisältö on, että ratifioivan jäsenvaltion on kansallisessa lainsäädännössä kiellettävä tai muilla tehokkailla keinoilla estettävä sellaisten koneiden myynti, vuokraus, muunlainen luovutus tai näytteillepano, joiden vaaralliset osat ovat vailla asianmukaisia suojalaitteita. Tämä tarkoittaa, että koneiden erikseen mainitut vaaralliset osat sekä, siinä laajuudessa kuin asianomainen viranomainen määrää, muut koneen liikkuvien osien ulkonevat kohdat, jotka liikkeessä ollessaan voivat olla vaarallisia niitä koskettaville henkilöille, on niin suunniteltava, upotettava tai suojattava, että tällaisilta vaaroilta vältytään. Tämä koskee varsinkin vauhtipyöriä, hammasvaihteita, erilaisia kytкимиä, nokka- ja hihnapyöriä, ketjuja, ketjupyöriä, kiertokampia, akseleita ja muita laitteita, joista voi olla vaaraa niitä koskettaville henkilöille.

Yleissopimuksen kieltomääräykset eivät kuitenkaan koske sellaisia koneita tai niiden sellaisia sinänsä vaarallisia osia, jotka rakenteensa, asennuksensa tai sijoituksensa puolesta ovat yhtä turvallisia kuin jos ne olisivat asianmukaisilla suojalaitteilla varustetut. Samoin jäävät kieltomääräysten ulkopuolelle koneet, jotka niitä voideltaessa, huollettaessa, osia vaihdettaessa ja säädettäessä eivät täysin täytä sopimuksen asettamia suojalaittevaatimuksia, mikäli mainitunlaiset työt kuitenkin voidaan suorittaa hyväksytyjen turvallisuusvaatimusten mukaisesti.

Yleissopimuksen määräykset eivät myöskään estä suojalaitteilla varustamattomien koneiden myyntiä tai muunlaista luovuttamista niiden varastoinnista, romuttamista tai kunnostamista varten. Tällaisia koneita ei kuitenkaan varastossapidon jälkeen saa myydä, vuokrata tai panna näytteille, ellei niitä ole varustettu sopimuksenmukaisilla suojalaitteilla.

Jäsenvaltio voi määrätä tilapäisiä poikkeuksia yleissopimuksen määräyksistä. Tällaiset poikkeukset, joiden pituus ei missään tapauksessa saa olla kolmea vuotta pitempi, samoin kuin muut poikkeuksen myöntämiseen liittyvät ehdot on määrättävä kansallisessa lainsäädännössä tai muilla yhtä tehokkailta toimenpiteillä. Poikkeuksien tullessa kysymykseen on asianomaisen viranomaisen kuultava asianomaisia edustavimpia työnantaja- ja työntekijäjärjestöjä sekä, milloin se on mahdollista, koneiden valmistajien järjestöjä.

Mikäli sopimuksen velvoittamaa kieltoa ei kuitenkaan voida täysin noudattaa koneen käyttöä kokonaan estämättä, on kieltoa sovellettava joka tapauksessa niin pitkälle kuin koneen käyttö sallii. Vastuun tästä tulee kuulua työnantajalle.

Yleissopimus määrää edelleen, että kukaan työntekijä ei saa käyttää konetta, milloin siihen kuuluvat suojalaitteet eivät ole paikallaan. Ketään työntekijää ei myöskään voida velvoittaa käyttämään konetta, kun sen suojalaitteet eivät ole asianmukaisessa kunnossa. Työntekijä ei liioin saa ottaa suojalaitteita pois tai muuten tehdä niitä tehottomiksi.

Yleissopimuksen ratifioiva jäsenvaltio sitoutuu ryhtymään asianmukaisiin tarkastustoimenpiteisiin sopimuksen määräysten soveltamisen valvomiseksi tai varmistautumaan siitä, että asianmukaista tarkastusta sopimuksen edellyttämien suojalaitteiden olemassaolosta ylläpidetään.

Yleissopimuksen määräykset ulottuvat koskemaan kaikkia elinkeinoelämän aloja, mikäli ratifioiva jäsenvaltio ei ratifiointiinsa liittämällänsä ilmoituksella rajoita tätä ulottuvaisuutta. Milloin tällainen rajoittava ilmoitus tehdään, on sopimuksen määräyksiä sovellettava ainakin niihin yrityksiin ja elinkeinoelämän aloihin, joiden asianomainen viranomainen, kuultuaan ammattientarkastuseli-

miä ja asianomaisia edustavimpia työnantaja- ja työntekijäjärjestöjä, katsoo käyttävän koneita huomattavassa määrässä.

Suomessa on työtapaturmien torjuntaan viime vuosina kiinnitetty lisääntyvää huomiota. Kesäkuun 28 päivänä 1958 annettu työturvallisuuslaki (299/58) sisältää säännöksiä niistä seikoista, joita yleissopimuksessa käsitellään. Laki asettaa velvollisuuksia paitsi työnantajille myös koneen, välineen tai muun teknillisen laitteen valmistajalle, maahantuojalle tai myyjälle taikka henkilölle, joka luovuttaa sellaisen esineen toisen käyttöön, samoin kuin sille, joka itsenäisenä yrittäjänä toimittaa koneen, välineen tai laitteen asentamisen. Eri teollisuusaloja varten annettujen vanhojen järjestysohjeiden koneita koskevat osat on jo tähän mennessä korvattu tärkeimpien koneryhmien osalta sosiaaliministeriön vahvistamilla turvallisuusohjeilla. Nämä ohjeet on pääasiassa laatinut pohjoismainen yhteistyöelin, Pohjoismainen konekomitea.

Mainitun lain mukaan on suojeluteknisesti puutteellisten koneiden ja laitteiden myynti, vuokraus ja käyttö Suomessa periaatteessa kielletty. Vähäisiä poikkeuksia lukuunottamatta ulottuu mainittu periaate elinkeinoelämän kaikille aloille. Laki koskee niin hyvin uusia kuin käytettyjäkin koneita ja teknillisiä laitteita.

Mitä tulee asianmukaisista suojalaitteista vailla olevien koneiden myynnin, vuokraamisen ja käytön kieltämiseen yleissopimuksessa sanotulla tavalla, voidaan tällainen kielto käytännössä antaa vain siinä tapauksessa, että kyseessä olevalle koneelle tai koneryhmälle jo on olemassa vaadittavia suojalaitteita koskevat asianmukaiset teknilliset turvallisuusohjeet. Vaikka, kuten sanottu, pohjoismaisen yhteistyöelimen laatimien standardien mukaiset turvallisuusohjeet jo tähän mennessä on annettu tärkeimpien koneryhmien osalta, kestää kuitenkin vielä jonkin aikaa ennen kuin tällaiset ohjeet peittävät kaikki sopimuksen tarkoittamat alat. Yhdellä kertaa ei näin ollen Suomessa vielä toistaiseksi voida kieltää suojalaitteita vailla olevien koneiden myyntiä, vuokrausta ja käyttöä kokonaisuudessaan, vaan kieltämisen tulisi tapahtua sitä mukaa kuin mainitunlaisia kansainvälisesti hyväksytyjä teknillisiä turvallisuusohjeita on aikaansaatu.

Vuoden 1958 työturvallisuuslain ulkopuolelle jäävät vierasta työvoimaa käyttämättömät taloudet, koti- ja kotitaloustyöt sekä merenkulku. Lain määräykset sallivat siten suojalaitteita vailla olevan koneen myynnin tai luovuttamisen henkilöille, jotka yleissopimuksen 17 artiklan pääperiaatteen mukaisesti ovat sopimuksen soveltamisalan sisäpuolella. Näennäisesti näyttäisi siis siltä, että työturvallisuuslakimme suppeampi soveltamisala muodostaisi esteen yleissopimuksen ratifioimiselle Suomessa. Mainitun 17 artiklan mukaan on ratifioivalla jäsenvaltiolla kuitenkin mahdollisuus rajoittaa sopimuksen ratifioimisessaan sen soveltamisalaa. Kun rajoittamisen voi ilmeisesti ulottaa käsittämään myöskin sellaisia kokonaisia elinkeinoelämän aloja, joita varten ei vielä ole saatettu voimaan kansainvälisten normien mukaisia turvallisuuksiohjeita, ja kun, kuten edellä selostettiin, jäsenvaltio 9 artiklan nojalla voi muutenkin sallia enintään kolmen vuoden pituisia poikkeuksia sopimuksen soveltamisessa, ei tässä suhteessa voitane katsoa olevan estettä sopimuksen ratifioimiselle meillä. Sopimuksen 6 artiklan 2 kohdan mukaan ei vaadittavien suojalaitteiden sitäpaitsi tarvitse välttämättä olla kansainvälisesti hyväksytyjen normien mukaisia, vaan riittää, kun koneet varustetaan sellaisilla suojalaitteilla, että kansalliset työturvallisuutta ja työterveyttä koskevat määräykset ja vaatimukset tulevat huomioon otetuiksi.

Vastuu vaadittavien suojalaitteiden olemassaolosta kuuluisi yleissopimuksen 4 artiklan mukaan koneen myyjälle, vuokraajalle tai muulla tavalla luovuttajalle taikka näytteellepanijalle sekä heidän asiamiehelleen. Myös valmistajalle kuuluisi sama vastuu. Sopimuksen 7 artiklan mukaan vastaisi taas työnantaja siitä, että käyttöön otetuissa koneissa ovat asianmukaiset suojalaitteet. Työnantaja on niinkään velvollinen ryhtymään toimenpiteisiin koneiden suojalaitteilla varustamista koskevan kansallisen lainsäädännön saattamiseksi työntekijäin tietoon.

Kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin asianmukaisen rangaistusseuraamuksen määräämiseksi on yleissopimuksen mukaan myöskin ryhdyttävä. Kukin sopimuksen ratifioiva jäsenvaltio sitoutuu perustamiensa tarkastuselinten avulla valvomaan sopimuksen määräysten soveltamista tai varmistautumaan siitä, että asianmukaista tarkastusta suorite-

taan (15 artikla). Suomen työturvallisuuslain sekä sen nojalla annettavien määräysten ja ohjeiden noudattamista valvovat ammattientarkastusviranomaiset. Ammattientarkastajan asiana on myös lain tai sen nojalla annettujen säännösten taikka määräysten rikkomisesta syytteeseen pantavaksi ilmoittaminen, mutta syytteen voi virallinen syyttäjä nostaa ilman tällaista ilmoitustakin.

Työturvallisuuslain 8 §:n nojalla voidaan jossakin työssä vaatia noudatettavaksi erityisiä työturvallisuussäännöksiä. Laki (47 §) myöntää näet valtioneuvostolle oikeuden antaa järjestysohjeita työturvallisuuslain soveltamisesta eri työaloilla sekä vaarallisten koneiden, välineiden, laitteiden ja aineiden käyttämisestä ja tarkastuksesta. Valtioneuvosto voi antaa myös muita määräyksiä lain täytäntöönpanosta. Mikäli erityisiä työturvallisuussäännöksiä joissakin töissä on syytä yleissopimuksen ratifioinnin tapahduttua ryhtyä vaatimaan, antaa nykyinen työturvallisuuslakimme tässä suhteessa valtioneuvostolle siis varsin laajat valtuudet ilman että lakia sellaisenaan välttämättä tarvitsee muuttaa. Erityissäännökset ja -määräykset aiheuttavat kuitenkin todennäköisesti sen, että ammattientarkastusta on sekä määrällisesti että laadullisesti tehostettava.

Yleissopimuksen 11 artiklassa sanotaan, että kenenkään työntekijän ei pidä käyttää konetta, kun siihen kuuluvat suojalaitteet eivät ole paikallaan, sekä kielletään kaikkia työntekijöitä tekemästä koneeseen kuuluvia suojalaitteita toimintakyvyttömiksi. Suomen työturvallisuuslaissa ei ole rangaistusuhkaa työntekijälle, joka asiasta tietoisena käyttää konetta silloin, kun siihen kuuluvat suojalaitteet eivät ole paikallaan, mutta laissa on sen sijaan asetettu rangaistuksen uhka jokaiselle, joka poistaa tai turmelee suojalaitteen tai ohje- tai varoitusmerkin. Rangaistus voi olla sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Kun yleissopimuksen 15 artiklan velvoittamat rangaistusseuraamukset ja niiden täytäntöönpano kuitenkin ovat ratifioivan jäsenvaltion harkinnan varassa eikä niiden ankaruutta ole määrätty, ei tämäkään seikka voine olla ratifioimisen esteenä meillä, varsinkaan kun vastuu koneiden suojalaitteilla varustamisesta kuuluu ensisijaisesti työnantajalle tai hänen asemassaan olevalle tai häntä edustavalle henkilölle.

Vaikkakin yleissopimus eräissä suhteissa asettaa koneiden suojalaitteilla varustamiselle tiukemmat vaatimukset kuin mitä meidän työturvallisuuslakimme edellyttää, täyttää työturvallisuuslakimme kuitenkin jokseenkin täydellisesti sopimuksen vaatiman työturvallisuustason, ollen joissakin suhteissa sitä ankarampikin. Kun yleissopimuksen sallimat poikkeukset ja asteittainen soveltaminen lisäksi näyttävät tekevän sopimuksen riittävän joustavaksi, niin että sen hyväksyminen ei ainakaan välittömästi aiheuta meillä lainmuutoksia, ei painavia esteitä sopimuksen ratifioimiselle pitäisi olla olemassa. Tapaturmavakuutuslaitosten Liitto, Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto, Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitto ja Suomen Ammattijärjestö ovat asiasta antamissaan lausunnoissa asettuneet sille kannalle, ettei periaatteellista huomauttamista sopimuksen ratifioimiseksi Suomen osalta voida katsoa olevan.

Edellä sanotun perusteella esitetään hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti,

että Eduskunta puolestaan päättäisi hyväksyä Kansainvälisen työkonferenssin vuonna 1963 hyväksymän koneiden suojalaitteilla varustamista koskevan yleissopimuksen.

Suositus (N:o 118), joka koskee koneiden varustamista suojalaitteilla.

Samasta asiasta hyväksytty suositus sisältää pääasiassa saman, minkä yleissopimuskin. Se on tarkoitettu yleiseksi ohjeeksi lähinnä niitä maita varten, jotka eivät ainakaan toistaiseksi katso voivansa ratifioida itse sopimusta. Eräissä suhteissa suositus kuitenkin menee pitemmälle ja on yksityiskohtaisempi kuin sopimus. Kun sopimus ulottuu vain koneiden myyntiä, vuokrausta, muunlaista luovutusta ja näytteillepanoa koskeväksi, pyritään suosituksessa kiellon piiriin saamaan myöskin asianmukaisia suojalaitteita vailla olevien koneiden valmistus. Eriteltäessä niitä konetyyppejä, joita kaikkia kiellon tulisi käsittää, on suosituksen mukaan kiinnitettävä huomiota nimenomaan niihin koneenosiin, jotka koneen käynnissä ollessa

saattavat singahduttaa vaaraa aiheuttavia irrallisia kappaleita, samoin kuin koneenosiin, joista voi saada voimakkaan sähköiskun. Koneiden tulisi muutenkin olla siten suunniteltuja ja rakennettuja, että kaikenlaiset muutkin koneiden kanssa työskenteleviä henkilöitä uhkaavat onnettomuudet ja vaarat mahdollisimman suurella määrällä vältettäisiin. Huomiota tulisi kiinnittää muun muassa kone-rakennusmateriaalin laatuun.

Suosituksen mukaan tulisi lisäksi koneita maasta vievien tai maahan tuovien jäsenvaltioiden sopia bilateraalisesti tai multilateraalisesti keskinäisestä neuvonpidosta ja yhteistoiminnasta sovellettaessa yleissopimusta koneita kansainvälisessä kaupassa myytäessä tai maasta toiseen vuokrattaessa. Erityisesti olisi tällöin päästävä sopimuksiin koneita koskevien työturvallisuus- ja työterveysmääräysten kansainvälisestä yhdenmukaistamisesta. Kansainvälisen työtoimiston aika ajoin julkaisemat turvallisuusmääräysmallit ja muut ohjeet olisi tällöin niin suurella määrällä kuin mahdollista otettava huomioon.

Samoin kuin sopimuksessa edellytetään suosituksessa, että kaikista niistä kansallisista lainsäädäntö- ynnä muista toimenpiteistä, joihin asiassa ryhdytään, neuvotellaan edustavimpien työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen sekä tarvittaessa myöskin asianomaisten koneitten valmistajien järjestöjen kanssa.

Kun Hallitus on edellä esittänyt asiasta laaditun yleissopimuksen ratifioimista, mikä käytännössä aiheuttaa toimenpiteitä varsinkin ammattientarkastuksen lisäämiseksi ja tehostamiseksi ja minkä täten voidaan katsoa merkitsevän työtapaturmien vähentymistä, on Hallituksen mielestä paikallaan, että suositukseenkin sisältyviä näkökohtia yleissopimusta sovellettaessa pyritään mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon.

Suositus (N:o 119), joka koskee työnantajan puolelta tapahtuvaa työsuhteen päättämistä.

Suositus jakautuu kahteen osaan siten, että ensimmäisessä osassa pyritään määrittelemään työsuhteen lopettamisen yleiset normit

ja toisessa osassa ne menettelytavat, joita tulisi noudattaa työvoimaa vähennettäessä.

Suosituksen tarkoituksena on pyrkiä takaamaan työntekijöille kohtuullinen irtisanomissuojat. On luonnollista, että työnantaja, jonka on vastattava yrityksensä tehokkaasta toiminnasta ja sen kannattavuudesta, haluaa säilyttää itsellään mahdollisimman suuren vapauden yritystä koskevien päätösten tekemisessä. Tämä ei koske ainoastaan yrityksen tuotantosuunnitelmia, sijoituksia, tuotteiden markkinointia jne., vaan myöskin tarvittavan työvoiman määrää ja laatua. Liiketaloudellisista syistä haluaa työnantaja yleensä pidättää itsellään oikeuden palvelukseensa ottamansa työntekijän työsuhteen lopettamiseen, mikäli hän ei ole tyytyväinen työntekijän työsuorituksiin tai milloin yrityksen kannattavuus tai muut seikat vaativat työvoiman vähentämistä tai sen laadun muuttamista.

Työntekijöillä ja työntekijäjärjestöillä on kuitenkin tästä asiasta olennaisesti toinen näkemys. Työntekijöille on yleensä hyvinkin ratkaisevaa se, että heillä on työtä, koska se useimmiten on heidän ja heidän perheittensä ainoa tulonlähde. Sellaisissakin tapauksissa, joissa työntekijällä olisi mahdollisuus saada yhtä hyvin palkattua työtä muualla, sellaiset seikat kuin hänen ikänsä, asunolosuhteensa, hänen työpaikassaan tunteensa viihtyisyys tai hänen kiintymyksensä yritykseen tai kotikuntaansa saattavat usein painaa niin paljon, että hän haluaa pysyä entisessä työpaikassaan. Tästä johtuu, että hän kaipaa tiettyä irtisanomissuojaa. Työnantajan itselleen pidättämä rajoittamaton irtisanomisoikeus saattaa joissakin tapauksissa johtaa oikeuden sillä tavalla käyttämiseen, että siitä aiheutuu irtisanomisen kohteeksi joutuneelle ja hänen perheelleen suuriakin vaikeuksia. Milloin joukkoi irtisanomiset tulevat kysymykseen, voivat ne muodostua yhteiskunnankin kannalta vakaviksi sosiaalisiksi ongelmiksi. Mainittakoon kuitenkin, että täystyöllisyyden valitessa eivät työntekijät aina itsekkään ole kiinnostuneita irtisanomissuojasta, koska usea heistä tällöin voi esteettömästi siirtyä paremmin palkattuun tai heitä enemmän miellyttävään työpaikkaan.

Hyväksytyssä suosituksessa asetetaan sille periaatteelliselle kannalle, ettei työsuhdetta ole työnantajan taholta ilman pätevää syytä katkaistava. Päteväksi syyksi katsotaan vain

työntekijän taitoon tai käytökseen tai yrityksen toimintaedellytyksiin pohjautuva syy. Työsuhteen päättämiseen oikeuttavina syinä ei suosituksen mukaan saa olla jäsenyys ammattiosastossa tai osallistuminen ammattiyhdistystoimintaan työajan ulkopuolella, toimiminen työntekijäin luottamusmiehenä tai pyrkimys päästä sellaiseksi, työntekijän hyvässä uskossa tekemä valitus tai osallistuminen oikeudenkäyntiin työnantajaa vastaan, jonka väitetään rikkoneen lakia, eivätkä liioin sellaiset seikat kuin työntekijän rotu, ihonväri, sukupuoli, perhesuhteet, uskonto, poliittiset mielipiteet taikka kansallinen tai yhteiskunnallinen alkuperä.

Työntekijällä, joka katsoo, että hänen työsuhteensa on epäoikeudenmukaisesti päätetty, on suosituksen mukaan oikeus vedota tästä toimenpiteestä, tarvittaessa häntä edustavan henkilön avulla, työehtosopimuksen nojalla perustettuun tai johonkin muuhun puolueettomaan elimeen. Tällaisella elimellä tulee olla valtuudet tutkia työsuhteen päättämiseksi esitettyjä syitä ja muita tapaukseen liittyviä seikkoja ja antaa asiasta päätös. Milloin tässä päätöksessä johdutaan siihen, että työsuhteen päättäminen katsotaan epäoikeudenmukaiseksi, tulee elimellä olla valtuudet määrätä, että asianomaiselle työntekijälle, mikäli häntä ei oteta takaisin ja hänelle suoriteta maksamatta jäänyttä palkkaa, maksetaan kohtuullinen hyvitys tai korvaus.

Työntekijällä, jonka työsuhde on tarkoitus päättää, tulee suosituksen mukaan olla oikeus kohtuullisen pituiseen irtisanomisaikaan tai sitä vastaavaan korvaukseen. Hänen tulee lisäksi saada työnantajaltaan todistus työssäoloajaltaan, eikä tämä todistus saa sisältää mitään työntekijälle epäedullisia lausuntoja.

Mikäli irtisanominen tapahtuu työntekijän tekemän pahanlaatuisen virheen vuoksi, ei irtisanomisaikaa eikä korvausta voida vaatia. Tällaisessa tapauksessa on kuitenkin työntekijälle, ennenkuin irtisanominen häneen nähden astuu voimaan, varattava mahdollisuus selityksen antamiseen. Selitys on annettava viivyttelämättä. Selitystä antaessaan voi työntekijä turvautua häntä edustavan henkilön apuun.

Milloin työvoiman vähentäminen tulee kysymykseen, on suosituksen mukaan kaikista siihen liittyvistä kysymyksistä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa neuvoteltava työn-

tekijäin edustajien kanssa ottamalla huomioon, että saattaa olla julkisia viranomaisia, jotka voivat auttaa osapuolia näissä neuvotteluissa. Jos irtisanottavaksi tulevien työntekijäin määrä on niin suuri, että se olennaisesti vaikuttaa paikkakunnan tai tietyn alan työvoimatilanteeseen, on työnantajan asiana tehdä siitä etukäteen viranomaisille ilmoitus. Työvoimaa vähennettäessä on, mikäli mahdollista, noudatettava tiettyjä perusteita, jollaisina ovat muun muassa työntekijän ikä, työsuhteen pituus, perhesuhteet, ammattipätevyys jne. Otettaessa työntekijöitä takaisin työhön on etusija annettava työvoimaa vähennettäessä pois joutuneille. Työvoiman vähentämisen vuoksi väliaikaisesti työstä poissa olleiden palkkoihin ei tämä poissaolo saisi vaikuttaa epäedullisesti.

Suositus koskee kaikkia elinkeinoelämän aloja ja kaikkia työntekijäryhmiä. Ulkopuolelle voidaan kuitenkin jättää määrätyn ajaksi tai määrättyä tehtävää varten otetut työntekijät samoin kuin koeajaksi otetut tai tilapäisiksi tarkoitetut työntekijät.

Suosituksen määräykset voidaan panna täytäntöön lainsäädännöllä, työehtosopimuksilla, työsäännöllä, välimiestuomiolla, tuomioistuimen päätöksellä tai muulla kansallisen käytännön mukaisella tavalla.

Työsuhteen päättämiseksi noudatettavaa menettelyä säännöstelevät normit sisältyvät Suomessa 1 päivänä kesäkuuta 1922 annettuun työsopimuslakiin. Virkamiesten virkasuhteen päättämiseen nähden noudatetaan sen sijaan omia normeja. Työsopimuslain säännösten rinnalle on meillä kuitenkin aikaa myöten kohonnut joukko vakiintuneita työehtosopimusmääräyksiä työsuhteen päättämisestä ja siihen liittyvistä kysymyksistä. Näillä määräyksillä on irtisanomissuojaa pyritty lisäämään yli sen, mitä laki määrää. Jo vuonna 1946 Suomen Työnantajain Keskusliiton ja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton välisellä yleissopimuksella sovittiin työnantajain velvollisuudesta antaa ennakkoilmoitus työntekijää odottavasta työsuhteen päättämisestä, mikäli on kysymys pitemmän aikaa jatkuneesta työsuhteesta.

Työsuhteen päättämistä ja työntekijän irtisanomissuojaa koskevat säännökset sisältyvät työsopimuslain 3—7 ja 27—32 §:ään. Yksityinen työsopimus voidaan tehdä olemaan voimassa toistaiseksi molemminpuolisin irti-

sanomisoikeuksin tai päättyväksi irtisanomisaikaa noudattamatta. Työsopimus voidaan myös tehdä määräajaksi taikka määrättyä tahi tilapäistä työtä varten. Irtisanomisaika saa olla enintään kuusi kuukautta ja tulee sen olla molemmin puolin sama. Työsopimuslain mukaan työsuhte lakkaa, kun sovittu työkausi on päättynyt, kun irtisanomisaika irtisanomisen tapahduttua on loppuun kulunut tahi kun määrätty työ on tehty. Milloin työsopimus on tehty olemaan voimassa toistaiseksi, lakkaa se irtisanomisen tapahduttua, jollei toisin ole sovittu. Ellei erityisestä irtisanomisajasta ole sovittu, on sellaisena lain mukaan pidettävä palkanmaksujen välistä aikaa. Jollei palkanmaksu kuitenkaan tapahdu säännöllisin väliajoin, on irtisanomisaika neljätoista päivää. Mutta asianomaiset saavat, kuten sanottu, sopia, että työsuhte saa päättyä irtisanomisaikaa noudattamatta. Tällöin ei työ kuitenkaan saa lakata ennenkuin työpäivän tai työvuoron päättyessä. Tilapäisessä työssä voi ilmoitus työsuhteen päättymisestä seuraavaksi päiväksi tai työvuoroksi tapahtua viimeistään työpäivän tai työvuoron päättyessä. Sovitusta työkaudesta tai sovitusta irtisanomisajasta huolimatta on sekä työntekijä että työnantaja oikeutettu tiettyissä, lain 30—31 §:ssä luetelluissa tapauksissa heti purkamaan työsuhteen. Työnantajalla ei kuitenkaan näissä tapauksissa ole oikeutta päättää työsuhdetta naispuolisen työntekijän kanssa sinä aikana, jolloin tämä on poissa työstä lapsensynnyttäjiä koskevien lainsäädännösten nojalla.

Työsopimuslakimme työsuhteen päättämistä koskevia määräyksiä täydentävät vuoden 1949 kotiapulaislaki, joka säättää molemminpuolisen neljätoista päivän irtisanomisaajan, ja vuoden 1955 merimieslaki. Viimeksi mainitun lain mukaan merimiehellä on, milloin ei ole muuta sovittu, molemminpuolinen seitsemän päivän irtisanomisaika, mutta jos hän on konepäällikkö, perämies, konemestari, talousosaston esimies tai radiosähkittäjä, on irtisanomisaika yksi kuukausi. Jos merimiehen työsuhte irtisanomisen perusteella päättyisi matkan kestäessä, jatkuu se kuitenkin niin kauan, että alus tulee määräsatamaan. Kuusi kuukautta aluksessa, jonka laivaväkeen kuuluu vähintään 10 henkilöä, toimesta olleella merimiehellä on oikeus ennen irtisanomisaajan päättymistä pyytää irtisanomisasian käsittelyä erityisessä lautakunnassa, jonka

istunnossa hänellä on oikeus esittää omat näkökantansa. Aiheettomasta erottamisesta on työnantajan maksettava merimiehelle kahden kuukauden palkka ynnä vapaa matka ja ylläpito määräsatamaan. Eräissä muissakin suhteissa on merimiesten irtisanomissuoja tun-
tuvasti parempi kuin muiden työntekijäryh-
mien.

Lainsäädäntömme myöntämä irtisanomis-
suoja on näin ollen suurimmalle osalle työ-
tekijöitä suhteellisen vaatimaton. Työsopi-
muslain työsuhteen päättämissäästösten käy-
tännöllinen merkitys jää sitäkin vähäisem-
mäksi sen vuoksi, että varsinkaan teollisuu-
den työsopimussuhteissa ei irtisanomisaikaa
yleensä käytetä. Vaikkakin ammatillisten jär-
jestöjen taholla irtisanomissuojan tärkeys
työntekijälle on yleisesti tunnustettu, on työ-
ehtosopimuksiin kuitenkin varsin usein otettu
määräys, ettei mitään irtisanomisaikaa työ-
suhteen päättämiseksi käytetä. Työnantajalle
on myönnetty oikeus jokseenkin rajoittamat-
tomaan irtisanomiseen.

Toisaalta on kuitenkin todettava, että työ-
ehtosopimusteitse on monissa tapauksissa
työntekijän irtisanomissuojaa myös laajen-
nettu. Työehtosopimuksiin on otettu määrä-
yksiä, jotka takaavat varsinkin vanhemmille
työntekijöille työsopimuslain säätämää suo-
jaa pitemmälle meneviä oikeuksia. Niin pit-
källe ulottuvaa irtisanomissuojaa, kuin mi-
hin suositus pyrkii, ei kuitenkaan millään
alalla ole työehtosopimuksiinkaan laillistettu.
Suosituksen määrittelemiä tavoitteita vertaus-
kohtana pitäen näyttäisi meillä siis olevan
huomattavastikin tehtävää. Näin nimen-
omaan siitäkin syystä, että työsuhteen päät-
tämiskysymystä ei vallankaan nykyoloissa
voida pitää yksinomaan työntekijän ja työn-
antajan välisenä asiana, vaan sitä on mo-
nessa tapauksessa pidettävä sosiaalisena on-
gelmana, johon yleiseltä kannalta katsoen on
huomiota kiinnitettävä.

Työsopimuslain työsuhteen päättämissää-
stösten muuttamiseen ja täydentämiseen on
näin ollen täysi aihe. Työkonferenssissa hy-
väksytty suositus antaa selviä viitteitä siitä,
mihin suuntaan lainsäädäntöä olisi kehitet-
tävä.

Työntekijäin irtisanomissuojan laajentami-
nen lainsäädäntöteitse lienee tarpeellista ni-
menomaan niitä työaloja ajatellen, joilla jär-
jestäytyneisyys molemmin puolin on heikko.
Työntekijät ovat tällöin suuremmassa mää-

rässä suojattomia ja alttiina aiheettomillekin
erottamisille. Sen sijaan niillä työaloilla,
joilla maatakasittävät työehtosopimukset sää-
televät työsuhdetta, voidaan työnantaja- ja
työntekijäjärjestöjen välisillä vapaaehtoisilla
sopimuksillakin saavuttaa tyydyttäviä tulok-
sia. Edellä jo viitattiin Suomen Työnanta-
jain Keskusliiton ja Suomen Ammattiyhdis-
tysten Keskusliiton välillä vuonna 1946 teh-
dyn yleissopimuksen tähän suuntaan mene-
vään, ohjetta antavaan määräykseen. Sen
jälkeen kun työsuhteen päättämiskysymys
oli otettu esille Kansainvälisen työjärjestön
piirissä, on työntekijäin irtisanomissuojan
laajentaminen tullut meilläkin työmarkkina-
järjestöjen kesken vakavan pohdinnan alai-
seksi. Valtakunnansovittelijan viime vuo-
den alussa tekemän ehdotuksen mukaisesti
sopivat eräät työmarkkinain keskusjärjestöt
siitä, että ne asettavat yhteisen toimikunnan
selvittämään, millä tavoin työsuhhteissa ole-
vien irtisanomissuojaa voidaan sopimusperus-
teisesti parantaa, ja tekemään siitä esityk-
sensä vuoden 1964 loppuun mennessä. Täl-
laisia toimikuntia on asetettukin ja niiden
tarkoituksena oli ennen vuoden loppua saada
sekä selvityksensä että ehdotuksensa valmiiksi.
Lopullisiin tuloksiin ei kuitenkaan vielä ole
päästy. Ehdotuksia laadittaessa pidetään
luonnollisesti myös työkonferenssin suositusta
ohjeena.

Kysymys työntekijäin irtisanomissuojasta
on jäsen ehdotuksen pohjalta otettu esille
myös Pohjoismaiden Neuvoston piirissä. Eh-
dotuksen tekijät ovat lähteneet siitä, että
kun pohjoismaat muodostavat yhtenäisen
työmarkkina-alueen, olisi luonnollista, että
kaikissa pohjoismaissa olisivat voimassa myös
yhdennumaiset irtisanomissäännökset. Lain-
säädäntöteitse olisi aikaansaattava tietty mi-
nimisäännökset siitä, milloin irtisanomista
voidaan pitää luvallisenä. Pohjoismaiden hal-
litusten tehtäväksi olisi annettava yhteisesti
tutkia tällaisen yhtenäisen lainsäädännön
mahdollisuutta. Keskusteltaessa asiasta Poh-
joismaiden Neuvoston sosiaalipoliittisessa yh-
deksän jäsenen komiteassa todettiin irtisa-
nomissuojakysymyksen olevan lainsäädäntö-
teitse järjestetyn Norjassa, mutta muissa
pohjoismaissa olevan avoinna. Mieli-
piteet lainsäädännön tarpeellisuudesta kävivät ko-
miteassa ristiin. Toisten mielestä kysymyk-
sen tuli kuulua kunkin maan työmarkkina-
järjestöjen kesken neuvoteltaviin ja sovitta-

viin asioihin, kun taas toiset olivat sitä mieltä, että työntekijän työssäpysymisoikeudessa on pikemminkin kysymys sosiaalisesta turvallisuudesta. Yhdeksän jäsenen komitean enemmistö asettui kannattamaan ehdotusta esittäen Pohjoismaiden Neuvostolle asian tutkittavaksi ottamista. Neuvoston helmikuussa 1964 pidetyssä istunnossa asian käsittely kuitenkin sosiaalipoliittisen valiokunnan ehdotuksen mukaisesti lykättiin neuvoston seuraavaan, helmikuussa 1965 pidettyyn istun-

toon, jossa ehdotus äänestyksen jälkeen hylättiin.

Vaikkakin Hallitus, kuten edellä sanotusta käy ilmi, on sitä mieltä, että työntekijäin työsuhteen päättämissäädösten uusimiseen olisi meillä aihetta, olisi sen käsityksen mukaan tässä vaiheessa kuitenkin jäätävä odotamaan, mitä työmarkkinajärjestöjen kesken asian johdosta käytävissä neuvotteluissa saadaan aikaan.

Helsingissä 26 päivänä maaliskuuta 1965.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN.

Sosiaaliministeri Juho Tenhiälä.

HYVÄKSYTTÄVÄKSI ESITETYN YLEISSOPIMUKSEN TEKSTI

(Suomennos)

Yleissopimus (N:o 119), joka koskee koneiden varustamista suojalaitteilla.

Kansainvälisen työjärjestön yleinen konferenssi,

aloitettuaan Kansainvälisen työtoimiston hallintoneuvoston kokoonkutsumana Genevessä 5 päivänä kesäkuuta 1963 neljännen kymmenennenseitsemännen istuntokautensa ja

päätettyään hyväksyä eräitä ehdotuksia, jotka koskevat asianmukaisia suojalaitteita vailla olevien koneiden myynnin, vuokraamisen ja käytön kieltämistä, mikä kysymys on neljäntenä kohtana istuntokauden päiväjärjestyksessä, sekä

päätettyään, että nämä ehdotukset laaditaan kansainvälisen yleissopimuksen muotoon, hyväksyy tänä 25 päivänä kesäkuuta 1963 seuraavan yleissopimuksen, jonka nimenä on "Koneiden suojalaitteilla varustamista koskeva yleissopimus, 1963":

I osa. Yleiset määräykset

1 artikla

1. Kaikkia uusia tai käytettyjä koneita, joiden käyttövoimana on muu kuin ihmisvoima, pidetään koneina tätä sopimusta sovellettaessa.

2. Kunkin maan asianomaisen viranomaisen tulee päättää, liittyykö ja missä määrin ihmisvoimalla käyviin uusiin tai käytettyihin koneisiin työntekijäin terveyttä uhkaavia vaaroja ja onko niitä pidettävä koneina tätä sopimusta sovellettaessa. Tällainen päätös on tehtävä sen jälkeen kun on kuultu alan edustavimpia työnantaja- ja työntekijäjärjestöjä.

Convention (N:o 119) concerning the guarding of machinery.

The General Conference of the International Labour Organisation,

Having been convened at Geneva by the Governing Body of the International Labour Office, and having met in its Forty-seventh Session on 5 June 1963, and

Having decided upon the adoption of certain proposals with regard to the prohibition of the sale, hire and use of inadequately guarded machinery, which is the fourth item on the agenda of the session, and

Having determined that these proposals shall take the form of an international Convention,

adopts this twenty-fifth day of June of the year one thousand nine hundred and sixty-three the following Convention, which may be cited as the Guarding of Machinery Convention, 1963:

Part I. General Provisions

Article 1

1. All power-driven machinery, new or second-hand, shall be considered as machinery for the purpose of the application of this Convention.

2. The competent authority in each country shall determine whether and how far machinery, new or second-hand, operated by manual power presents a risk of injury to the worker and shall be considered as machinery for the purpose of the application of this Convention. Such decisions shall be taken after consultation with the most repre-

Mikä tahansa näistä järjestöistä voi tehdä tällaisia neuvotteluja koskevan aloitteen.

3. Tämän yleissopimuksen määräykset koskevat

a) maantietä ja kiskoja pitkin kulkevia ajoneuvoja niiden liikkeellä ollessa sikäli kuin niiden kuljettajahenkilökunnan turvallisuudesta on kysymys;

b) liikkuvia maatalouskoneita sikäli kuin on kysymys niiden työntekijöiden turvallisuudesta, jotka työskentelevät tällaisten koneiden kanssa.

II osa. Myynti, vuokraus, muunlainen luovutus ja näytteillepano

2 artikla

1. Kansallisessa lainsäädännössä on kiellettävä tai muilla yhtä tehokkailla keinoilla estettävä sellaisten koneiden myynti ja vuokraus, joiden tämän artiklan 3 ja 4 momentissa mainitut vaaralliset osat ovat vailla asianmukaisia suojalaitteita.

2. Kansallisessa lainsäädännössä on asianomaisen viranomaisen määräämässä laajuudessa kiellettävä tai muilla yhtä tehokkailla keinoilla estettävä sellaisten koneiden muunlainen luovutus tai näytteillepano, joiden tämän artiklan 3 ja 4 momentissa mainitut vaaralliset osat ovat vailla asianmukaisia suojalaitteita; kuitenkin ei näytteillepanon aikana koneen esittelytarkoituksessa suoritettua suojalaitteiden tilapäistä poistamista ole katsottava tämän määräyksen rikkomiseksi, mikäli vaarojen välttämiseksi on ryhdytty asianmukaisiin suojatoimenpiteisiin.

3. Kaikki kiinnitysruuvit, pultit ja pidäntinkiilat sekä, siinä laajuudessa kuin asianomainen viranomainen määrää, muut koneen liikkuvien osien ulkonevat kohdat, jotka liikkeessä ollessaan samoin voivat olla vaarallisia niitä koskettaville henkilöille, on niin suunniteltava, upotettava tai suojattava, että vältetään tällaisilta vaaroilta.

4. Kaikki vauhtipyörät, hammasvaihteet, kartio- tai lieriökitkakytkimet, nokkapyörät, hihnapyörät, hihnat, ketjut, ketjupyörät, kierukkavaihteet, kiertokammet ja ohjaimet sekä, siinä laajuudessa kuin asianomainen

sentative organisations of employers and workers concerned. The initiative for such consultation can be taken by any such organisation.

3. The provisions of this Convention—

(a) apply to road and rail vehicles during locomotion only in relation to the safety of the operator or operators;

(b) apply to mobile agricultural machinery only in relation to the safety of workers employed in connection with such machinery.

Part II. Sale, Hire, Transfer in Any Other Manner and Exhibition

Article 2

1. The sale and hire of machinery of which the dangerous parts specified in paragraphs 3 and 4 of this Article are without appropriate guards shall be prohibited by national laws or regulations or prevented by other equally effective measures.

2. The transfer in any other manner and exhibition of machinery of which the dangerous parts specified in paragraphs 3 and 4 of this Article are without appropriate guards shall, to such extent as the competent authority may determine, be prohibited by national laws or regulations or prevented by other equally effective measures: Provided that during the exhibition of machinery the temporary removal of the guards in order to demonstrate the machinery shall not be deemed to be an infringement of this provision as long as appropriate precautions to prevent danger to persons are taken.

3. All set-screws, bolts and keys, and, to the extent prescribed by the competent authority, other projecting parts of any moving part of machinery also liable to present danger to any person coming into contact with them when they are in motion, shall be so designed, sunk or protected as to prevent such danger.

4. All flywheels, gearing, cone and cylinder friction drives, cams, pulleys, belts, chains, pinions, worm gears, crank arms and slide blocks, and, to the extent prescribed by the competent authority, shafting (including

viranomaisen määrää, akselit (sekä niiden päät) ja muut voimansiirtolaitteet, jotka liikkeessä ollessaan niinkään voivat olla vaarallisia niitä koskettaville henkilöille, on niin suunniteltava, upotettava tai suojattava, että vältetään tällaisilta vaaroilta. Myös koneiden säätö- ja ohjauslaitteet on niin suunniteltava tai suojattava, että vältetään vaaralta.

3 artikla

1. 2 artiklan määräykset eivät koske koneita tai niiden mainituissa artiklassa mainittuja vaarallisia osia, jotka

a) rakenteensa vuoksi ovat yhtä turvallisia kuin jos ne olisivat varustetut asianmukaisilla suojalaitteilla; tai

b) ovat tarkoitettut siten asennettaviksi tai sijoitettaviksi, että ne asennuksensa tai sijaintinsa vuoksi ovat yhtä turvallisia kuin jos ne olisivat varustetut asianmukaisilla suojalaitteilla.

2. Sellaiset koneet, jotka ovat siten suunniteltuja, että 2 artiklan 3 ja 4 momentin määräykset eivät tule täysin täytetyiksi koneita huollettaessa, voideltaessa, niiden liikuvia osia vaihdettaessa tai koneita säädettäessä, eivät yksistään tästä syystä ole samassa artiklassa säädetyn myynti-, vuokraus-, luovutus- tai näytteillepanokiellon alaisia, mikäli mainitunlaiset työt on mahdollista suorittaa hyväksytyjen turvallisuusvaatimusten edellyttämällä tavalla.

3. 2 artiklan määräykset eivät estä koneiden myyntiä tai muunlaista luovutusta niiden varastoinnista, romuttamisesta tai kunnostamisesta varten, mutta tällaisia koneita ei saada varastossapidon tai kunnostamisen jälkeen myydä, vuokrata, muulla tavalla luovuttaa tai panna näytteille, ellei niitä ole varustettu 2 artiklan määräysten mukaisilla suojalaitteilla.

4 artikla

Vastuun 2 artiklan määräysten noudattamisesta tulee kuulua koneen myyjälle, vuokraajalle tahi muulla tavalla luovuttajalle tai näytteillepanijalle ja, mikäli kansallisen lainsäädännön mukaan niin on määrätty, tällaisen henkilön asiamiehille. Valmistajalla, joka myy, vuokraa, muulla tavalla luovuttaa tai panee näytteille koneita, on sama vastuu.

the journal ends) and other transmission machinery also liable to present danger to any person coming into contact with them when they are in motion, shall be so designed or protected as to prevent such danger. Controls also shall be so designed or protected as to prevent danger.

Article 3

1. The provisions of Article 2 do not apply to machinery or dangerous parts thereof specified in that Article which—

(a) are, by virtue of their construction, as safe as if they were guarded by appropriate safety devices; or

(b) are intended to be so installed or placed that, by virtue of their installation or position, they are as safe as if they were guarded by appropriate safety devices.

2. The prohibition of the sale, hire, transfer in any other manner or exhibition of machinery provided for in paragraph 1 and 2 of Article 2 does not apply to machinery by reason only of the machinery being so designed that the requirements of paragraphs 3 and 4 of that Article are not fully complied with during maintenance, lubrication, setting-up and adjustment, if such operations can be carried out in conformity with accepted standards of safety.

3. The provisions of Article 2 do not prohibit the sale or transfer in any other manner of machinery for storage, scrapping or reconditioning, but such machinery shall not be sold, hired, transferred in any other manner or exhibited after storage or reconditioning unless protected in conformity with the said provisions.

Article 4

The obligation to ensure compliance with the provisions of Article 2 shall rest on the vendor, the person letting out on hire or transferring the machinery in any other manner, or the exhibitor and, where appropriate under national laws or regulations, on their respective agents. This obligation shall rest on the manufacturer when he sells machinery, lets it out on hire, transfers it in any other manner or exhibits it.

5 artikla

1. Jäsenvaltio voi sallia väliaikaisen poikkeamisen 2 artiklan määräyksistä.

2. Tällaisen väliaikaisen poikkeamisen pituus, joka ei missään tapauksessa saa ylittää kolmea vuotta laskettuna yleissopimuksen voimaantulosta asianomaiseen jäsenvaltioon nähden, samoin kuin muut sitä koskevat ehdot on määrättävä kansallisessa lainsäädännössä tai muilla yhtä tehokkailla toimenpiteillä.

3. Tätä artiklaa sovellettaessa on asianomaisen viranomaisen kuultava asianomaisia edustavimpia työnantaja- ja työntekijäjärjestöjä sekä, milloin on asianmukaista, valmistajien järjestöjä.

III osa. Käyttö

6 artikla

1. Koneiden, joiden jokin vaarallinen osa, työpiste mukaan luettuna, on vailla asianmukaisia suojalaitteita, käyttö on kiellettävä kansallisessa lainsäädännössä tai estettävä muilla yhtä tehokkailla toimenpiteillä. Mikäli tätä kieltoa ei voida kuitenkaan täysin noudattaa koneen käyttöä estämättä, sitä on noudatettava siinä laajuudessa kuin koneen käyttö sen sallii.

2. Koneet on varustettava sellaisilla suojalaitteilla, että kansalliset työturvallisuutta ja -terveyttä koskevat määräykset ja vaatimukset tulevat huomioon otetuiksi.

7 artikla

Vastuun 6 artiklan määräysten noudattamisesta tulee kuulua työnantajalle.

8 artikla

1. 6 artiklan määräykset eivät koske koneita tai niiden osia, jotka rakenteensa, asennuksensa tai sijaintinsa perusteella ovat yhtä turvallisia kuin jos ne olisivat varustetut asianmukaisilla suojalaitteilla.

2. 6 ja 11 artiklan määräykset eivät estä hyväksyttyjen turvallisuusmääräysten mukaisesti suoritettavaa koneiden tai niiden osien huoltoa, voitelua, liikkuvien osien vaihtoa tai koneiden säätöä.

Article 5

1. Any Member may provide for a temporary exemption from the provisions of Article 2.

2. The duration of such temporary exemption, which shall in no case exceed three years from the coming into force of the Convention for the Member concerned, and any other conditions relating thereto, shall be prescribed by national laws or regulations or determined by other equally effective measures.

3. In the application of this Article the competent authority shall consult the most representative organisations of employers and workers concerned and, as appropriate, manufactures' organisations.

Part III. Use

Article 6

1. The use of machinery any dangerous part of which, including the point of operation, is without appropriate guards shall be prohibited by national laws or regulations or prevented by other equally effective measures: Provided that where this prohibition cannot fully apply without preventing the use of the machinery it shall apply to the extent that the use of the machinery permits.

2. Machinery shall be so guarded as to ensure that national regulations and standards of occupational safety and hygiene are not infringed.

Article 7

The obligation to ensure compliance with the provisions of Article 6 shall rest on the employer.

Article 8

1. The provisions of Article 6 do not apply to machinery or parts thereof which, by virtue of their construction, installation or position, are as safe as if they were guarded by appropriate safety devices.

2. The provisions of Article 6 and Article 11 do not prevent the maintenance, lubrication, setting-up or adjustment of machinery or parts thereof carried out in conformity with accepted standards of safety.

9 artikla

1. Jäsenvaltio voi sallia väliaikaisen poikkeamisen 6 artiklan määräyksistä.

2. Tällaisen väliaikaisen poikkeamisen pituus, joka ei missään tapauksessa saa ylittää kolmea vuotta, laskettuna yleissopimuksen voimaantulosta asianomaiseen jäsenvaltioon nähden, samoin kuin muut sitä koskevat ehdot on määrättävä kansallisessa lainsäädännössä tai muilla yhtä tehokkailla toimenpiteillä.

3. Tätä artiklaa sovellettaessa tulee asianomaisen viranomaisen kuulla asianomaisia edustavimpia työnantaja -ja työntekijäjärjestöjä.

10 artikla

1. Työnantajan tulee ryhtyä toimenpiteisiin koneiden varustamista suojalaitteilla koskevan kansallisen lainsäädännön saattamiseksi työntekijöihin tietoon ja sopivalla tavalla antaa heille tietoja koneiden käytöstä aiheutuvista vaaroista ja siinä yhteydessä noudattavista varotoimenpiteistä.

2. Työnantajan tulee luoda ja ylläpitää sellaiset työolosuhteet, etteivät tässä yleissopimuksessa tarkoitetuilla koneilla työskentelevät työntekijät joudu mihinkään vaaraan.

11 artikla

1. Työntekijä ei saa käyttää konetta, kun siihen kuuluvat suojalaitteet eivät ole paikallaan, eikä ketään työntekijää voida vaatia käyttämään konetta, kun siihen kuuluvat suojalaitteet eivät ole paikallaan.

2. Kukaan konetta käyttävä työntekijä ei saa tehdä siihen kuuluvia suojalaitteita tehottomiksi; samoin ei niitä saa tehdä tehottomiksi koneessa, jota jonkun työntekijän on määrä käyttää.

12 artikla

Tämän yleissopimuksen ratifiointi ei saa vaikuttaa sellaisiin työntekijöiden oikeuksiin, jotka johtuvat kansallisesta sosiaaliturva- tai sosiaalivakuutuslainsäädännöstä.

13 artikla

Yleissopimuksen tämän osan työnantajien ja työntekijöiden vastuuta koskevat määräykset koskevat myös itsenäisiä yrittäjiä,

Article 9

1. Any Member may provide for a temporary exemption from the provisions of Article 6.

2. The duration of such temporary exemption, which shall in no case exceed three years from the coming into force of the Convention for the Member concerned, and any other conditions relating thereto, shall be prescribed by national laws or regulations or determined by other equally effective measures.

3. In the application of this Article the competent authority shall consult the most representative organisations of employers and workers concerned.

Article 10

1. The employer shall take steps to bring national laws or regulations relating to the guarding of machinery to the notice of workers and shall instruct them, as and where appropriate, regarding the dangers arising and the precautions to be observed in the use of machinery.

2. The employer shall establish and maintain such environmental conditions as not to endanger workers employed on machinery covered by this Convention.

Article 11

1. No worker shall use any machinery without the guards provided being in position, nor shall any worker be required to use any machinery without the guards provided being in position.

2. No worker using machinery shall make inoperative the guards provided, nor shall such guards be made inoperative on any machinery to be used by any worker.

Article 12

The ratification of this Convention shall not affect the rights of workers under national social security or social insurance legislation.

Article 13

The provisions of this Part of this Convention relating to the obligations of employers and workers shall, if and in so far

mikäli ja siinä laajuudessa kuin asianomainen viranomainen siitä päättää.

as the competent authority so determines, apply to self-employed workers.

14 artikla

Yleissopimuksen tässä osassa tarkoitetaan käsitteellä "työnantaja" tarvittaessa myös työnantajan valtuuttamaa asiamiestä, mikäli kansallisessa lainsäädännössä niin on määrätty.

Article 14

The term "employer" for the purpose of this Part of this Convention includes, where appropriate under national laws or regulations, a prescribed agent of the employer.

IV osa. Soveltamistoimenpiteet

Part IV. Measures of Application

15 artikla

1. On ryhdyttävä kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin, asianmukaisten rangaistus-seuraamusten määrääminen niihin luettuna, tämän yleissopimuksen määräysten tehokkaaksi täytäntöönpanemiseksi.

2. Kukin tämän yleissopimuksen ratifioiva jäsenvaltio sitoutuu ryhtymään asianmukaisiin tarkastustoimenpiteisiin yleissopimuksen soveltamisen valvomiseksi tai varmistautumaan siitä, että asianmukaista tarkastusta suoritetaan.

Article 15

1. All necessary measures, including the provision of appropriate penalties, shall be taken to ensure the effective enforcement of the provisions of this Convention.

2. Each Member which ratifies this Convention undertakes to provide appropriate inspection services for the purpose of supervising the application of the provisions of the Convention, or to satisfy itself that appropriate inspection is carried out.

16 artikla

Asianomaisen viranomaisen on ryhdyttävä toimenpiteisiin tämän yleissopimuksen määräykset täytäntöönpanevan kansallisen lainsäädännön aikaansaamiseksi sen jälkeen kun se on kuullut asianomaisia edustavimpia työnantaja- ja työntekijäjärjestöjä samoin kuin, mikäli on asianmukaista, valmistajien järjestöjä.

Article 16

Any national laws or regulations giving effect to the provisions of this Convention shall be made by the competent authority after consultation with the most representative organisations of employers and workers concerned and, as appropriate, manufacturers' organisations.

V osa. Soveltamisala

Part V. Scope

17 artikla

1. Tämän yleissopimuksen määräykset koskevat kaikkia elinkeinoelämän aloja, ellei sopimuksen ratifioiva jäsenvaltio rajoita sen soveltamisalaa ratifiointiinsa liittämälläan ilmoituksella.

2. Milloin tehdään ilmoitus soveltamisalan rajoittamisesta,

a) on yleissopimuksen määräyksiä sovellettava ainakin niihin yrityksiin tai elinkeinoelämän aloihin, joiden asianomainen viranomainen katsoo, kuultuaan ammattientarkastuselimä ja asianomaisia edustavimpia työnantaja- ja työntekijäjärjestöjä, käyttävän ko-

Article 17

1. The provisions of this Convention apply to all branches of economic activity unless the Member ratifying the Convention specifies a more limited application by a declaration appended to its ratification.

2. In cases where a declaration specifying a more limited application is made—

(a) the provisions of the Convention shall be applicable as a minimum to undertakings or branches of economic activity in respect of which the competent authority, after consultation with the labour inspection services and with the most representative organ-

neita huomattavassa määrässä; mikä tahansa mainitunlaisista järjestöistä voi tehdä sanotunlaisia neuvotteluja koskevan aloitteen;

b) on jäsenvaltion ilmoitettava Kansainvälisen työjärjestön perussäännön 22 artiklan mukaan annettavissa raporteissaan, mitä edistystä on mahdollisesti tapahtunut yleissopimuksen määräysten soveltamisalan laajentamisessa.

3. Tämän artiklan 1 momentin mukaisen ilmoituksen antanut jäsenvaltio voi milloin tahansa peruuttaa ilmoituksen joko kokonaan tai osittain lähettämällä uuden ilmoituksen.

VI osa. Loppumääräyksiä

18 artikla

Tämän yleissopimuksen viralliset ratifiointit on lähetettävä Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajalle rekisteröitäviksi.

19 artikla

1. Tämä yleissopimus sitoo vain niitä Kansainvälisen työjärjestön jäsenvaltioita, joiden ratifiointit pääjohtaja on rekisteröinyt.

2. Tämä yleissopimus tulee voimaan 12 kuukauden kuluttua siitä päivästä, jolloin pääjohtaja on rekisteröinyt kahden jäsenvaltion ratifiointit.

3. Sen jälkeen tämä yleissopimus tulee voimaan kunkin jäsenvaltion osalta 12 kuukauden kuluttua siitä päivästä, jolloin sen ratifiointi on rekisteröity.

20 artikla

1. Tämän yleissopimuksen ratifioinut jäsenvaltio voi kymmenen vuoden kuluttua siitä päivästä, jolloin sopimus ensiksi tuli voimaan, sanoa sen irti kirjelmällä, joka lähetetään Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajan rekisteröitäväksi. Irtisanominen ei tule voimaan ennen kuin vuoden kuluttua sen rekisteröimisestä.

2. Tämän yleissopimuksen ratifioinut jäsenvaltio, joka ei vuoden kuluessa edellisessä momentissa mainitun kymmenen vuoden määräajan päättymisestä käytä tässä artiklassa

isations of employers and workers concerned, determines that machinery is extensively used; the initiative for such consultation can be taken by any such organisation;

(b) the Member shall indicate in its reports under article 22 of the Constitution of the International Labour Organisation any progress which may have been made with a view towards wider application of the provisions of this Convention.

3. Any Member which has made a declaration in pursuance of paragraph 1 of this Article may at any time cancel that declaration in whole or in part by a subsequent declaration.

Part VI. Final Provisions

Article 18

The formal ratifications of this Convention shall be communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration.

Article 19

1. This Convention shall be binding only upon those Members of the International Labour Organisation whose ratifications have been registered with the Director-General.

2. It shall come into force twelve months after the date on which the ratifications of two Members have been registered with the Director-General.

3. Thereafter, this Convention shall come into force for any Member twelve months after the date on which its ratification has been registered.

Article 20

1. A Member which has ratified this Convention may denounce it after the expiration of ten years from the date on which the Convention first comes into force, by an act communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration. Such denunciation shall not take effect until one year after the date on which it is registered.

2. Each Member which has ratified this Convention and which does not, within the year following the expiration of the period of ten years mentioned in the preceding para-

määrättyä irtisanomisoikeutta, on sidottu sopimukseen uudeksi kymmenvuotiskaudeksi ja voi sen jälkeen tässä artiklassa määrättyin ehdoin sanoa irti sopimuksen kunkin kymmenvuotiskauden päätyttyä.

21 artikla

1. Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajan on annettava Kansainvälisen työjärjestön jäsenvaltioille tieto kaikista järjestön jäsenvaltioiden hänelle ilmoittamista ratifioinneista ja irtisanomisista.

2. Ilmoittaessaan järjestön jäsenvaltioille toisen hänelle ilmoitetun ratifioinnin rekisteröimisestä pääjohtajan on kiinnitettävä jäsenvaltioiden huomio yleissopimuksen voimaantulopäivään.

22 artikla

Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajan on annettava kaikista edellisten artiklojen mukaisesti rekisteröimistään ratifioinneista ja irtisanomisista Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille täydelliset tiedot Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaista rekisteröintiä varten.

23 artikla

Kansainvälisen työtoimiston hallintoneuvoston on, milloin se katsoo tarpeelliseksi, annettava yleiselle konferenssille tämän yleissopimuksen soveltamista koskeva selostus sekä tutkittava, onko aihetta ottaa konferenssin työjärjestykseen kysymys sopimuksen täydellisestä tai osittaisesta muuttamisesta.

24 artikla

1. Mikäli konferenssi hyväksyy uuden yleissopimuksen, joka kokonaan tai osittain muuttaa tämän yleissopimuksen, eikä uusi yleissopimus määrää toisin, niin

a) kun jäsenvaltio ratifioi uuden muutetun yleissopimuksen aiheutuu tästä välittömästi *ipso jure* tämän yleissopimuksen irtisanominen 20 artiklan määräyksistä riippumatta, kun uusi muutettu yleissopimus tulee voimaan;

graph, exercise the right of denunciation provided for in this Article, will be bound for another period of ten years and, thereafter, may denounce this Convention at the expiration of each period of ten years under the terms provided for in this Article.

Article 21

1. The Director-General of the International Labour Office shall notify all Members of the International Labour Organisation of the registration of all ratifications and denunciations communicated to him by the Members of the Organisation.

2. When notifying the Members of the Organisation of the registration of the second ratification communicated to him, the Director-General shall draw the attention of the Members of the Organisation to the date upon which the Convention will come into force.

Article 22

The Director-General of the International Labour Office shall communicate to the Secretary-General of the United Nations for registration in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations full particulars of all ratifications and acts of denunciation registered by him in accordance with the provisions of the preceding Articles.

Article 23

At such times as it may consider necessary the Governing Body of the International Labour Office shall present to the General Conference a report on the working of this Convention and shall examine the desirability of placing on the agenda of the Conference the question of its revision in whole or in part.

Article 24

1. Should the Conference adopt a new Convention revising this Convention in whole or in part, then, unless the new Convention otherwise provides—

(a) the ratification by a Member of the new revising Convention shall *ipso jure* involve the immediate denunciation of this Convention, notwithstanding the provisions of Article 20 above, if and when the new revising Convention shall have come into force;

b) sen jälkeen kun uusi muutettu yleissopimus on tullut voimaan, eivät jäsenvaltiot enää voi ratifioida tätä yleissopimusta.

2. Tämä yleissopimus jää kuitenkin nykyisen muotoisena ja sisältöisenä voimaan niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka ovat sen ratifioineet, mutta eivät ole ratifioineet muutettua yleissopimusta.

25 artikla

Tämän yleissopimuksen englannin- ja ranskankieliset tekstit ovat kumpikin yhtä todistusvoimaiset.

(b) as from the date when the new revising Convention comes into force this Convention shall cease to be open to ratification by the Members.

2. This Convention shall in any case remain in force in its actual form and content for those Members which have ratified it but have not ratified the revising Convention.

Article 25

The English and French versions of the text of this Convention are equally authoritative.

SUOSITUKSET.

Suositus (N:o 118), joka joskee koneiden varustamista suojalaitteilla.

Kansainvälisen työjärjestön yleinen konferenssi,

aloitettuaan Kansainvälisen työtoimiston hallintoneuvoston kokoonkutsumana Genèvessä 5 päivänä kesäkuuta 1963 neljännen kymmenennenseitsemännen istuntokautensa ja

päätettyään hyväksyä eräitä ehdotuksia, jotka koskevat asianmukaisia suojalaitteita vailla olevien koneiden myynnin, vuokraamisen ja käytön kieltämistä, mikä kysymys on neljäntenä kohteena istuntokauden päiväjärjestyksessä, sekä

päätettyään, että nämä ehdotukset laaditaan suosituksen muotoon, joka täydentää Koneiden suojalaitteilla varustamista koskevaa yleissopimusta, 1963, hyväksyy tänä 25 päivänä kesäkuuta 1963 seuraavan suosituksen, jonka nimenä on "Koneiden suojalaitteilla varustamista koskeva suositus, 1963":

I. Valmistus, myynti, vuokraus, muunlainen luovutus ja näytteillepano

1. 1) Kansallisessa lainsäädännössä on kiellettävä tai muilla yhtä tehokkailla keinoilla estettävä määrätyn tyyppisten koneiden, jotka määritellään Koneiden suojalaitteilla varustamista koskevan yleissopimuksen, 1963, 1 artiklassa, valmistus, myynti, vuokraus ja, siinä laajuudessa kuin asianomainen viranomainen määrää, niiden muunlainen luovutus samoin kuin niiden näytteillepano, milloin näihin koneisiin kuuluu sopimuksen 2 artiklassa mainittujen osien lisäksi (työpisteessä) vaarallisia liikkuvia osia, jotka ovat vailla asianmukaisia suojalaitteita.

2) Tämän kohdan 1) alakohdan ja 2 kohdan määräykset on otettava huomioon kysymyksessä olevia koneita suunniteltaessa.

3) 1) alakohdassa tarkoitetut konetyypit on tarkoin määriteltävä kansallisessa lainsäädännössä tai muilla yhtä tehokkailla toimenpiteillä.

2. Määriteltäessä tarkemmin 1 kohdassa tarkoitettuja konetyyppejä on otettava huomioon myös seuraavat määräykset:

a) kaikki koneiden liikkuvat osat, jotka ollessaan käynnissä voivat aikaansaada siruja tai lastuja, on varustettava asianmukaisilla suojalaitteilla niin, että varmistetaan koneita käyttävien henkilöiden turvallisuus;

b) kaikki koneiden osat, jotka ovat vaarallisen sähköjännitteen alaisia, on niin suojattava, että taataan täydellinen turva työntekijöille;

c) mikäli mahdollista on suojelu järjestettävä automaattisten suojalaitteiden avulla silloin kun kone pannaan käyntiin, kun se on käynnissä tai kun se pysäytetään;

d) koneet on siten rakennettava, etteivät niillä työskentelevät henkilöt joudu alttiiksi, mikäli suinkin voidaan estää, tässä kohdassa mainitsematta jätetyille vaaroille ja samalla on otettava huomioon niihin käytettyjen osien laatu ja vaaran luonne.

3. 1) 1. kohdan määräykset eivät koske koneita tai niiden liikkuvia osia, jotka

a) rakenteensa perusteella ovat yhtä turvallisia kuin jos ne olisivat varustetut asianmukaisilla suojalaitteilla; tai

b) ovat tarkoitetut siten asennettaviksi tai sijoitettaviksi, että ne asennuksensa tai sijaintinsa perusteella ovat yhtä turvallisia kuin jos ne olisivat varustetut asianmukaisilla suojalaitteilla.

2) Koneet, jotka ovat siten suunnitellut, etteivät 1 kohdassa mainitut vaatimukset tule täysin täytetyiksi koneita huollettaessa, vaihdettaessa, niiden liikkuvia osia vaihdettaessa tai koneita säädettäessä, eivät pelkästään tällä

perusteella ole samassa kohdassa määrätyn valmistamis-, myynti-, vuokraamis-, luovutus- tai näytteillepanokiellon alaisia, mikäli sanottut työt voidaan suorittaa hyväksytyjen turvallisuusvaatimusten mukaisesti.

3) 1 kohdan määräykset eivät estä koneiden myyntiä tai muunlaista luovutusta niiden varastoinnista, romuttamisesta tai kunnostamisesta varten, mutta tällaisia koneita ei saa varastossapidon tai kunnostamisen jälkeen myydä, vuokrata tai muulla tavoin luovuttaa tai panna näytteille, ellei niitä ole varustettu 1 kohdan määräysten mukaisilla suojalaitteilla.

4. Vastuun 1 kohdan määräysten noudattamisesta tulee kuulua koneen valmistajalle, myyjälle, vuokranantajalle, muulla tavalla luovuttajalle tai näytteillepanijalle sekä, mikäli kansallisen lainsäädännön mukaan niin on määrätty, tällaisen henkilön asiamiehelle.

5. 1) Jäsenvaltio voi sallia tilapäisesti poikettavaksi 1 kohdan määräyksistä.

2) Tällaisen tilapäisen poikkeuksen pituus, joka ei missään tapauksessa saa ylittää kolmea vuotta, ja muut siihen liittyvät ehdot on määrättävä kansallisessa lainsäädännössä tai muilla yhtä tehokkailla toimenpiteillä.

3) Tätä kohtaa sovellettaessa on asianomaisen viranomaisen kuultava asianomaisia edustavimpia työnantaja- ja työntekijäjärjestöjä sekä, mikäli on asianmukaista, valmistajien järjestöjä.

6. Koneiden käyttöohjeiden tulee ottaa huomioon turvallisuusnäkökohdat.

II. Käyttö

7. 1) Koneiden, joiden jokin vaarallinen osa, liikkuvat osat (työpiste) mukaan luettuina, on vailla asianmukaisia suojalaitteita, käyttö on kiellettävä kansallisessa lainsäädännössä tai estettävä muilla yhtä tehokkailla toimenpiteillä. Mikäli tätä kieltoa ei voida kuitenkaan täysin noudattaa koneen käyttöä estämättä, sitä on toteutettava siinä laajuudessa kuin koneen käyttö sallii.

2) Koneet on varustettava sellaisilla suojalaitteilla, että kansalliset työturvallisuutta ja -terveyttä koskevat määräykset ja vaatimukset tulevat huomioonotetuiksi.

8. Vastuun 7 kohdan määräysten noudattamisesta tulee kuulua työnantajalle.

9. 1) 7 kohdan määräykset eivät koske koneita tai niiden osia, jotka rakenteensa, asennuksensa tai sijaintinsa perusteella ovat yhtä turvallisia kuin jos ne olisivat varustetut asianmukaisilla suojalaitteilla.

2) 7 ja 12 kohtien määräykset eivät estä hyväksytyjen turvallisuusvaatimusten mukaisesti suoritettavaa koneiden tai niiden osien huoltoa, voittoa, liikkuvien osien vaihtoa tai säätöä.

10. 1) Jäsenvaltio voi sallia tilapäisesti poikettavaksi 7 kohdan määräyksistä.

2) Tällaisen tilapäisen poikkeuksen pituus, joka missään tapauksessa ei saa ylittää kolmea vuotta, ja muut siihen liittyvät ehdot on määrättävä kansallisessa lainsäädännössä tai muilla yhtä tehokkailla toimenpiteillä.

3) Tätä kohtaa sovellettaessa on asianomaisen viranomaisen kuultava asianomaisia edustavimpia työnantaja- ja työntekijäjärjestöjä.

11. 1) Työnantajan tulee ryhtyä toimenpiteisiin koneiden varustamista suojalaitteilla koskevan kansallisen lainsäädännön saattamiseksi työntekijäin tietoon ja sopivalla tavalla antaa heille tietoja koneiden käytöstä aiheutuvista vaaroista ja siinä yhteydessä noudatettavista varotoimenpiteistä.

2) Työnantajan tulee luoda ja ylläpitää sellaiset työolosuhteet, etteivät tässä suosituksessa tarkoitetuilla koneilla työskentelevät työntekijät joudu mihinkään vaaraan.

12. 1) Työntekijä ei saa käyttää konetta, kun siihen kuuluvat suojalaitteet eivät ole paikallaan, eikä ketään työntekijää voida vaatia käyttämään konetta, kun siihen kuuluvat suojalaitteet eivät ole paikallaan.

2) Kukaan konetta käyttävä työntekijä ei saa tehdä siihen kuuluvia suojalaitteita tehottomiksi; samoin ei niitä saa tehdä tehottomiksi koneessa, jota jonkun työntekijän on määrä käyttää.

13. Tämän suosituksen soveltaminen ei saa vaikuttaa niihin työntekijäin oikeuksiin, jotka johtuvat kansallisesta sosiaaliturva- tai sosiaalivakuutuslainsäädännöstä.

14. Suosituksen tämän osan työnantajien ja työntekijöiden vastuuta koskevat määräykset koskevat myös itsenäisiä yrittäjiä, mikäli ja siinä laajuudessa kuin asianomainen viranomainen siitä päättää.

15. Suosituksen tässä osassa tarkoitetaan käsitteellä "työnantaja" tarvittaessa myös

työnantajan valtuuttamaa asiamiestä, mikäli kansallisessa lainsäädännössä niin on määrätty.

III. Soveltamisala

16. Tämä suositus koskee kaikkia elinkeinoelämän aloja.

IV. Erinäisiä määräyksiä

17. 1) On ryhdyttävä kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin tämän suosituksen määräysten tehokkaaksi täytäntöönpanemiseksi. Näihin toimenpiteisiin tulee kuulua mahdollisimman yksityiskohtainen selostus siitä, mitä menettelyä on käytettävä sen seikan toteamiseksi, että koneet tai määrätty konetyypit voitaisiin katsoa varustetuiksi asianmukaisilla suojalaitteilla, samoin kuin määräyksiä tehokkaasta tarkastuksesta ja rikkomuksia seuraavista rangaistuksista.

2) Kunkin jäsenvaltion tulee ryhtyä asianmukaisiin tarkastustoimenpiteisiin tämän suosituksen valvomiseksi tai varmistautua siitä, että asianmukaista tarkastusta suoritetaan.

18. 1) Koneita maasta vievien tai maahan tuovien jäsenvaltioiden tulee sopia bilateraalisesti tai multilateraalisesti keskinäisestä neuvonpidosta ja yhteistoiminnasta sovellettaessa Koneiden varustamista suojalaitteilla koskevaa yleissopimusta, 1963, ja tätä suositusta luonteeltaan kansainvälisiin koneiden myyntiä tai vuokrausta koskeviin liiketoi-
miin.

2) Erityisesti on päästävä sopimukseen koneita koskevien työturvallisuus- ja työterveysmääräysten yhdenmukaistamisesta.

3) Tällaisia sopimuksia tehtäessä on jäsenvaltioiden otettava huomioon siinä laajuudessa kuin on mahdollista Kansainvälisen työtoimiston aika ajoin julkaisemat asiaa koskevat malliturvallisuuksimääräykset ja käytännöllisten ohjeiden kokoelmat sekä otettava huomioon kansainvälisten standardisointijärjestöjen asiaa koskevat normit.

19. Asianomaisen viranomaisen on ryhdyttävä toimenpiteisiin tämän suosituksen määräykset täytäntöönpanevan kansallisen lainsäädännön aikaansaamiseksi sen jälkeen kun se on kuullut asianomaisia edustavimpia

työnantaja- ja työntekijäjärjestöjä samoin kuin, mikäli on asianmukaista, valmistajien järjestöjä.

Suositus (N:o 119), joka koskee työnantajan puolelta tapahtuvaa työsuhteen päättämistä.

Kansainvälisen työjärjestön yleinen konferenssi,

aloitettuaan Kansainvälisen työtoimiston hallintoneuvoston kokoonkutsutuna neljännen kymmenennenseitsemännen istuntokautensa Genèvessä 5 päivänä kesäkuuta 1963 ja

päätettyään hyväksyä eräitä työnantajan puolelta tapahtuvaa työsuhteen päättämistä koskevia ehdotuksia, mikä kysymys on viidentenä kohtana istuntokauden päiväjärjestyksessä, sekä

päätettyään, että nämä ehdotukset laaditaan suosituksen muotoon,

hyväksyy tänä 26 päivänä kesäkuuta 1963 seuraavan suosituksen, jonka nimenä on "Työsuhteen päättämistä koskeva suositus, 1963":

I. Täytäntöönpanotavat

1. Tämä suositus voidaan panna täytäntöön kansallisella lainsäädännöllä, työehtosopimuksilla, yritysten työsäätännöllä, väli-miestuomiolla, tuomioistuimen päätöksellä tai muulla kansallisen käytännön mukaisella tavalla, joka maan olosuhteiden kannalta näyttää tarkoituksenmukaiselta.

II. Yleisesti sovellettavat normit

2. 1) Työsuhdetta ei ole päätettävä, ellei siihen ole pätevää syytä, joka on yhteydessä työntekijän taitoon tai käytökseen tahi joka perustuu yrityksen, laitoksen tai toimipaikan toimintaedellytyksiin.

2) Pätevän syyn määrittely tai tulkinta on jätettävä suoritettavaksi 1 kohdassa mainituilla täytäntöönpanotavoilla.

3. Seuraavat syyt eivät esimerkiksi saa olla työsuhteen päättämiseen oikeuttavia päteviä syitä:

a) ammattiyhdistykseen kuuluminen tai osallistuminen ammattiyhdistystoimintaan työajan ulkopuolella tai, työnantajan suostumuksella, työaikana;

b) se, että asianomainen henkilö koettaa päästä työntekijäin luottamusmieheksi tai toimii tahi on toiminut sellaisessa tehtävässä;

c) se, että asianomainen henkilö on hyvässä uskossa tehnyt valituksen tai osallistunut oikeudenkäyntiin työnantajaa vastaan sen johdosta, että tämän väitetään menettäneen lainvastaisesti;

d) rotu, ihonväri, sukupuoli, perhesuhteet, uskonto, poliittinen mielipide taikka kansallinen tai yhteiskunnallinen alkuperä.

4. Työntekijällä, joka katsoo, että hänen työsuhteensa on epäoikeudenmukaisesti päätetty, tulee, mikäli asiaa ei ole yrityksessä, laitoksessa tai toimipaikassa mahdollisesti käytännössä olevalla tai tämän suosituksen mukaisesti perutetulla menettelyllä tyydyttävästi selvitetty, olla oikeus vedota tästä toimenpiteestä kohtuullisen ajan kuluessa, häntä edustavan henkilön avulla, mikäli työntekijä apua pyytää, työehtosopimuksen nojalla perustettuun elimeen tai johonkin puolueettomaan elimeen, kuten tuomioistuimeen, välimieheen, välimieslautakuntaan tai muuhun vastaavanlaiseen elimeen.

5. 1) 4 kohdassa mainitulla elimellä tulee olla valtuudet tutkia työsuhteen päättämisen perusteluiksi esitettyjä syitä ja muita tapaukseen liittyviä olosuhteita ja antaa päätös työsuhteen päättämisen oikeellisuudesta.

2) 1) alakohdan määräystä ei ole tulkittava siten, että puolueettomalla elimellä olisi valtuudet puuttua yrityksen, laitoksen tai toimipaikan työvoiman suuruuden määräämiseen.

6. 4 kohdassa tarkoitettulla elimellä tulee, milloin se pitää työsuhteen päättämistä epäoikeudenmukaisena, olla valtuudet määrätä, että asianomaiselle työntekijälle, mikäli häntä ei oteta takaisin palvelukseen ja hänelle suoriteta tällöin maksamatta jäänyttä palkkaa, maksetaan joko kohtuullinen hyvitys tai muu korvaus tahi sekä hyvitys että korvaus siinä järjestyksessä kuin 1 kohdassa on sanottu.

7. 1) Työntekijällä, jonka työsuhde aiotaan päättää, tulee olla oikeus kohtuullisen pituiseen irtisanomisaikaan tai sitä vastaavaan korvaukseen.

2) Irtisanomisaikana työntekijällä tulee, mikäli mahdollista, olla oikeus saada palkkaa menettämättä kohtuullinen määrä vapaata voidakseen etsiä uutta työpaikkaa.

8. 1) Työntekijällä, jonka työsuhde on päätetty, tulee olla oikeus pyynnöstään saada työnantajalta työsuhteen päättyessä todistus, josta käy selville työsuhteen alkamis- ja päättymisaika sekä hänelle kuuluneen työn tai töiden laatu.

2) Tällaiseen todistukseen ei ole otettava mitään työntekijälle epäedullisia mainintoja.

9. Työntekijöille, joiden työsuhde on päätetty, on turvattava tietty tulonsaanti; tällainen turva voi käsittää työttömyysvakuutuksen tai muita sosiaaliturvan muotoja tahi erottamisrahan taikka muunlaisen työnantajan työntekijälle tässä yhteydessä maksaman etuuden tai useampia etuuksia samanaikaisesti riippuen kansallisesta lainsäädännöstä, työehtosopimuksesta ja työnantajan noudattamasta henkilökuntapolitiikasta.

10. Kysymys siitä, onko työnantajan kuultava työntekijäin edustajia, ennenkuin hän tekee lopullisen päätöksen yksityisen työntekijän työsuhteen päättämisestä, on jätettävä ratkaistavaksi 1 kohdassa mainituilla täytäntöönpanotavoilla.

11. 1) Milloin erottaminen tapahtuu pahanlaatuisen virheen vuoksi, ei voida vaatia irtisanomisaikaa tai sen sijasta maksettavaa korvausta, ja erottamisraha tai muunlainen työnantajan tavanomaisesti suorittama etuus voidaan jättää maksamatta.

2) Erottamiseen pahanlaatuisen virheen vuoksi on ryhdyttävä ainoastaan silloin, kun työnantajan ei voida hyvän tavan mukaisesti odottaa menettelevän toisin.

3) Työnantajan on katsottava menettäneen oikeutensa työntekijän erottamiseen pahanlaatuisen virheen vuoksi, jollei hän ryhdy tähän toimenpiteeseen kohtuullisen ajan kuluessa siitä, kun hän sai tietää tällaisesta virheestä.

4) Työntekijän on katsottava menettäneen oikeutensa esittää valitus pahanlaatuisen virheen johdosta tapahtuneesta erottamisesta, jollei hän ole esittänyt valitusta kohtuullisen ajan kuluessa siitä, kun hänelle ilmoitettiin erottamisesta.

5) Ennen kuin lopullinen päätös työntekijän erottamisesta pahanlaatuisen virheen vuoksi tulee voimaan, on työntekijälle annet-

tava tilaisuus esittää viipymättä käsityksensä tapauksesta ja turvautua tällöin, mikäli on asianmukaista, häntä edustavan henkilön apuun.

6) Tämän kohdan soveltamista varten on "pahanlaatuisen virheen" määrittely tai tul- kinta samoin kuin "kohtuullisen ajan" mää- rääminen jätettävä suoritettavaksi 1 kohdassa mainituilla täytäntöönpanotavoilla.

III. Työvoiman vähentämistä koskevia lisä- määräyksiä

12. Kaikkien asianosaisten tulee positiivi- sella tavalla pyrkiä siihen, että asianmukai- silla toimenpiteillä voidaan mikäli mahdol- lista välttyä työvoiman vähentämisestä tai toimeenpanna vähentäminen mahdollisimman pienissä puitteissa tuottamatta haittaa yri- tyksen, laitoksen tahi toimipaikan tehok- kaalle toiminnalle.

13. 1) Työvoiman vähentämistä harkit- taessa on työntekijäin edustajia kuultava mahdollisimman varhaisessa vaiheessa kai- kissa asiaa koskevista kysymyksistä.

2) Kysymyksiin, joista on neuvoteltava, saattaa kuulua toimenpiteet työvoiman vä- hentämisen välttämiseksi, ylityön supistami- nen, koulutus ja uudelleen koulutus, osastojen väliset siirrot, työsuhteiden päättämisen por- rastaminen tietyn pituiselle ajalle, toimenpi- teet asianomaisille työntekijöille työvoiman vähentämisestä koituvien seurausten lieven- tämiseksi siinä määrin kuin se on mahdol- lista sekä niiden työntekijäin valitseminen, joita vähentäminen tulee koskemaan.

3) Ryhtyessään tällaisiin neuvotteluihin on molempien osapuolten muistettava, että saat- ta olla julkisia viranomaisia, jotka voivat auttaa heitä tällaisissa neuvotteluissa.

14. Jos suunniteltu työvoiman vähentämi- nen on laajuudeltaan sellainen, että se olen- naisesti vaikuttaisi tietyn alueen tai tietyn elinkeinoelämän alan työvoimatilanteeseen, on työnantajan siitä etukäteen ilmoitettava asianomaisille julkisille viranomaisille.

15. 1) Niiden työntekijäin valitseminen, joita työvoiman vähentäminen tulee koske- maan, on suoritettava tarkkojen perusteiden mukaan, jotka mikäli mahdollista on etukä- teen vahvistettu ja joissa otetaan asianmu- kaisesti huomioon sekä yrityksen, laitoksen tai toimipaikan että työntekijäin edut.

2) Näihin perusteisiin saattaa kuulua

a) yrityksen, laitoksen tai toimipaikan te- hokkaan toiminnan turvaamisen välttämättö- myys;

b) yksityisten työntekijäin kyky, kokemus, taito ja ammatillinen pätevyys;

c) palvelusajan pituus;

d) ikä;

e) perhesuhteet tai

f) muut perusteet, jotka maan olosuhteet huomioon ottaen näyttävät tarkoituksenmu- kaisilta. Yllä mainittujen perusteiden järjes- tys ja suhteellinen tärkeys määräytyvät maan tapojen ja käytännön mukaan.

16. 1) Työnantajan, silloin kun hän jäl- leen ottaa palvelukseensa työntekijöitä, on mikäli mahdollista otettava ensi sijassa ta- kaisin työhön ne työntekijät, joiden työsuhte päättyi työvoiman vähentämisen johdosta.

2) Tällainen oikeus päästä takaisin työhön voidaan rajoittaa koskemaan määrätyn pi- tuista aikaa; milloin katsotaan asianmukai- seksi, on vanhemman työntekijän oikeuden säilyttämistä koskeva kysymys ratkaistava kansallisen lainsäädännön, työehtosopimuksen tai muun tarkoituksenmukaisen, maassa nou- datetun käytännön mukaisesti.

3) Työhön takaisin ottamisessa on nouda- tettava 15 kohdassa mainittuja periaatteita.

4) Takaisin työhön otettujen työntekijäin palkkoihin ei työsuhteen keskeytyminen saa vaikuttaa epäedullisesti, mutta toisaalta on otettava huomioon heidän aikaisemman työnsä ja sen työn, johon heidät sittemmin on otettu, välinen ero samoin kuin yrityk- sen, laitoksen tahi toimipaikan palkkojen ra- kenteessä sillä välin tapahtuneet muutokset.

17. On käytettävä täysin hyväksi kansalli- sia työnvälitystoimistoja tai muita sopivia toimistoja, jotta turvattaisiin työntekijöille, joiden työsuhte on päättynyt työvoiman vä- hentämisen seurauksena, mahdollisuus viipy- mättä saada uusi työpaikka.

Soveltamisala

18. Tämä suositus koskee kaikkia elinkeino- elämän aloja ja kaikkia työntekijäryhmiä edellytettynä, että seuraavat ryhmät voidaan kuitenkin jättää soveltamisalan ulkopuolelle:

a) määrätyn ajaksi tai määrättyä tehtä- vää varten otetut työntekijät, silloin kun suoritettavan työn laadun tähden työsuhte ei voi jatkua määräämätöntä aikaa;

b) koeaikaa suorittavat työntekijät ehdolla, että koeaika on ennakolta määrätty eikä ole kohtuuttoman pitkä;

c) lyhyeksi ajaksi otetut tilapäiset työntekijät; ja

d) valtion hallinnon palveluksessa olevat virkamiehet, mutta vain siinä laajuudessa kuin perustuslain määräykset estävät yhden tai useamman tämän suosituksen määräyksen soveltamisen heihin.

19. Kansainvälisen työjärjestön perussäännön 19 artiklassa esitetyn periaatteen mu-

kaisesti tämä suositus ei vaikuta mihinkään määräykseen, joka on asianomaisille työntekijöille edullisempi kuin suosituksen määräykset.

20. On katsottava, että tämä suositus on pantu täytäntöön niiden työntekijäin osalta, joiden työehdot on määrätty erikoissäännöksillä, joissa työehdot kokonaisuudessaan ovat vähintään yhtä edulliset kuin kaikki tämän suosituksen määräykset.

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö N:o 16
hallituksen esityksen johdosta, joka koskee Kansainvälisen
työkonferenssin 47. istuntokaudellaan vuonna 1963 tekemän
yleissopimuksen hyväksymistä ja tiedonantoa samalla istun-
tokaudella hyväksytyistä suosituksista.

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 30 päivältä maaliskuuta 1965 lähettänyt ulkoasiainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen edellä mainitun esityksen n:o 28. Saatuaan esityksestä sosiaalivaliokunnalta eduskunnan päätöksen mukaisesti pyytämänsä lausunnon, joka on pantu tämän mietinnön liitteeksi, sekä kuultuaan ammattienylitarkastaja A. E. Järvenpäästä sosiaaliministeriöstä, varatuomareita Aleksii Lahelmaa ja Pertti Ripattia Suomen Työnantajain Keskusliitosta, puheenjohtaja Viljo Kuukkasta Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitosta, sihteeri Aarre Mannista Suomen Ammattijärjestöstä ja lainopinkandidaatti Veikko Hallenbergia Suomen Teknillisten Toimihenkilöiden Keskusliitosta ulkoasiainvaliokunta kunnioittaen esittää seuraavaa.

Kansainvälinen työkonferenssi hyväksyi mainitulla istuntokaudellaan yhden yleissopimuksen ja kaksi suositusta. Hyväksytty yleissopimus (N:o 119) koskee koneiden varustamista suojalaitteilla. Toinen suosituksesta (N:o 118) koskee tätä samaa asiaa ja toinen (N:o 119) työnantajan puolelta tapahtuvaa työsuhteen päättämistä.

Niinkuin hallituksen esityksen perusteluista käy ilmi, kysymyksessä oleva yleissopimus tähtää jatkuvasti koneellistuvan tuotannon ja kiihtyvän työn tahdin johdosta työntekijää uhkaavien vaarojen vähentämiseen, työturvallisuuden lisäämiseen ja työtapaturmien lukumäärän supistamiseen sekä niiden vaikeusasteen lieventämiseen. Tässä tarkoitettuksessa on sopimuksen ratifioivan jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä kiellettävä tai muilla tehokkailla keinoilla estettävä sellaisten koneiden myynti, vuokraus, muunlainen luovutus tai näytteillepano, joiden vaaralliset osat ovat vailla asianmukaisia suojalaitteita. Sama koskee myös tällaisten koneitten

käyttöä. Kuitenkin on todettava, että sopimuksen eräiden määräysten mukaan koneet, jotka eivät täytä sopimuksen asettamia suojalaittevaatimuksia, voivat jäädä sopimuksen kieltomääräysten ulkopuolelle. Niinikään sopimus sallii jäsenvaltion määrätä poikkeuksia sopimuksen määräyksistä. Sopimukseen sisältyy myös työnantajia ja työntekijöitä koskevia määräyksiä. Sopimuksen 15 artiklan mukaan sopimuksen ratifioiva jäsenvaltio sitoutuu ryhtymään asianmukaisiin tarkastustoimenpiteisiin sopimuksen määräysten soveltamisen valvomiseksi tai varmistautumaan siitä, että asianmukaista tarkastusta, sopimuksen edellyttämien suojalaitteiden olemassaolosta ylläpidetään. Sopimuksen määräykset koskevat kaikkia elinkeinoelämän aloja, ellei jäsenvaltio sopimusta ratifioiessaan ole ilmoittanut rajoittavansa sen soveltamisalaa, mikä sopimuksen 17 artiklan mukaan on mahdollista.

Suomessa on työtapaturmien torjuntaan viime vuosina kiinnitetty lisääntyvää huomiota. Kesäkuun 28 päivänä 1958 annettu työturvallisuuslaki (299/58) sisältää säännöksiä niistä seikoista, joita yleissopimuksessa käsitellään. Sanotun lain ja sen nojalla annettavien määräysten ja ohjeiden noudattamista valvovat ammattientarkastusviranomaiset. Esityksen perusteluissa todetaan, että vaikka sopimus eräissä suhteissa asettaa koneiden suojalaitteilla varustamiselle tiukemmat vaatimukset kuin mitä työturvallisuuslakimme edellyttää, täyttää sanottu laki kuitenkin jokseenkin täydellisesti sopimuksen vaatiman työturvallisuustason, ollen joissakin suhteissa sitä ankarampikin. Esittämillään perusteilla hallitus ehdottaakin, että kysymyksessä oleva sopimus hyväksyttäisiin. Hallituksen esitykseen yhtyen ulkoasiainvaliokunta ilmoittaa puoltavansa sopimuksen hy-

väksymistä. Ottaen huomioon maassamme vuosittain sattuvien työtapaturmien suuren lukumäärän ulkoasiainvaliokunta samalla lausuu edellyttävänsä hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin ammattientarkastuksen tehostamiseksi. Niinkuin sosiaalivaliokunnan lausunnossa on mainittu, olisi tässä tarkoituksessa ajoissa kiinnitettävä huomiota riittävän, koulutetun työvoiman saamiseen valtion ammattientarkastukseen sekä eräiden tärkeiden elinkeinoelämän alojen työturvallisuuden valvontatehtävien siirtämiseen kunnan ammattientarkastukselta valtion ammattientarkastuksen alaiseksi.

Koneiden varustamista suojalaitteilla koskeva suositus liittyy edellä mainittuun yleissopimukseen. Eräissä suhteissa suositus kuitenkin menee pitemmälle kuin sopimus. Suosituksessa pyritään myös suojalaitteita vailla olevien koneiden valmistus saamaan kiellon piiriin. Niinikään on eriteltäessä niitä koneityyppejä, joita kiellon tulisi käsittää, kiinnitettävä erityistä huomiota eräisiin suosituksessa mainittuihin koneenosiin. Suosituksen mukaan tulisi lisäksi koneita maasta vievien tai maahan tuovien jäsenvaltioiden sopia bilateraalisesti tai multilateraalisesti keskinäisestä neuvonpidosta ja yhteistoiminnasta sovellettaessa yleissopimusta koneita kansainvälisessä kaupassa myytäessä tai maasta toiseen vuokrattaessa. Erityisesti olisi tällöin päästävä sopimuksiin koneita koskevien työturvallisuus- ja työterveysmääräysten kansainvälisestä yhdenmukaistamisesta. Ulkoasiainvaliokunnan mielestä on paikallaan, että työturvallisuutta kehitettäessä pyritään mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon myös suosituksen määräykset.

Työnantajan puolelta tapahtuvaa työsuhteen päättämistä koskeva suositus jakautuu kahteen osaan siten, että ensimmäisessä osassa pyritään määrittelemään työsuhteen lopettamisen yleiset normit ja toisessa osassa ne menettelytavat, joita tulisi noudattaa työvoimaa vähennettäessä. Suosituksen tarkoituksena on pyrkiä takaamaan työntekijöille kohtuullinen irtisanomissuoja. Suosituksessa asetetaan sille periaatteelliselle kannalle, ettei työsuhdetta ole työnantajan taholta ilman pätevää syytä katkaistava. Päteväksi syyksi katsotaan vain työntekijän taitoon tai käytökseen taikka yrityksen toimintaedellytyksiin pohjautuva syy.

Suomessa työsuhteen päättämisessä noudatettavaa menettelyä koskevat säännökset sisältävät 1 päivänä kesäkuuta 1922 annettuun työsopimuslakiin. Näitä säännöksiä täydentävät vuoden 1949 kotiapulaislaki ja vuoden 1955 merimieslaki. Esityksen perusteluissa todetaan, että lainsäädäntömme myöntämä irtisanomissuoja on suurimmalle osalle työntekijöitä suhteellisen vaatimaton. Työehtosopimusmääräyksillä on kuitenkin monissa tapauksissa työntekijäin irtisanomissuojaa laajennettu yli sen, mitä laki määrää. Hallitus katsookin, että työsopimuslain työsuhteen päättämistä koskevien säännösten muuttamiseen ja täydentämiseen on täysi aihe. Esityksen perusteluissa huomautetaan, että kysymystä työsuhteen päättämisestä ei nykyoloissa voida pitää yksinomaan työntekijän ja työnantajan välisenä asiana, vaan sitä on monessa tapauksessa pidettävä sosiaalisena ongelmana, johon yleiseltä kannalta katsoen on kiinnitettävä huomiota. Työntekijäin irtisanomissuojan laajentaminen lainsäädäntöteitse on tarpeellista nimenomaan niillä työaloilla, joilla järjestäytyneisyys molemmiin puolin on heikko. Esityksessä mainitaan kysymyksessä olevan suosituksen antavan viitteitä siitä, mihin suuntaan lainsäädäntöä olisi kehitettävä. Edellä esitetyistä syistä ulkoasiainvaliokunta pitää tarpeellisena, että ryhdytään toimenpiteisiin työsopimuslain muuttamiseksi niin, että työntekijäin irtisanomissuoja tulisi nykyistä paremmin järjestetyksi. Tämä ei estä työmarkkinajärjestöjä keskenään sopimasta työntekijäin irtisanomissuojan osalta tehtävistä parannuksista.

Sen perusteella, mitä edellä on lausuttu, ulkoasiainvaliokunta kunnioittaen esittää,

että Eduskunta puolestaan päättäisi hyväksyä Kansainvälisen työkonferenssin vuonna 1963 hyväksymän koneiden suojalaitteilla varustamista koskevan yleissopimuksen (N:o 119);
että yleissopimuksessa N:o 119 tarkoitettua työturvallisuutta kehitettäessä olisi mahdollisuuksien mukaan otettava huomioon koneiden varustamista suojalaitteilla koskevaan suosituksen (N:o 118) sisältävät määräykset; sekä

että työnantajan puolelta tapahtuvaa työsuhteen päättämistä koskevan

suosituksen (N:o 119) kohdalta olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin työopimuslain työsuhteen päättämistä kos-

kevien säännösten muuttamiseksi työntekijäin irtisanomissuojan tehostamiseksi.

Helsingissä 11 päivänä helmikuuta 1966.

Asian käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Paasio, varapuheenjohtaja Nordfors, jäsenet Kantola, Kuusinen,

Kähönen, A. Linna, M. Mattila, Pitsinki, Rihtniemi, Saariaho, Saarinen, Sukselainen ja Väänänen sekä varajäsen T. Kinnunen.

EDUSKUNNAN
SOSIAALIVALIOKUNTA

Helsingissä

1 päivänä kesäkuuta 1965.

Lausunto n:o 1.

Liite.

Ulkoasiainvaliokunnalle.

Ulkoasiainvaliokunta on pyytänyt eduskunnan päätöksen mukaisesti sosiaalivaliokunnalta lausunnon hallituksen esityksestä n:o 28, joka sisältää Kansainvälisen työkonferenssin 47. istuntokaudellaan 1963 tekemän yleissopimuksen hyväksymisen ja tiedonannon samalla istuntokaudella hyväksytyistä suosituksista. Käsiteltyään asian ja kuultuaan asian tuntijoina ammattienylitarkastaja A. E. Järvenpää ja apulaisylitarkastaja Leo Rantasta sosiaaliministeriöstä, varatuomari Aleks Lahelmaa Suomen Työnantajain Keskusliitosta, puheenjohtaja Viljo Kuukkasta Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitosta, sihteri Aarre Mannista Suomen Ammattijärjestöstä ja lainopinkandidaatti Veikko Halenbergia Suomen Teknillisten Toimihenkilöiden Keskusliitosta valiokunta kunnioittaen lausuntonaan esittää seuraavaa.

Hallituksen esitykseen sisältyvät yleissopimus (N:o 119), joka koskee koneiden varustamista suojalaitteilla, suositus (N:o 118), joka koskee koneiden varustamista suojalaitteilla ja suositus (N:o 119), joka koskee työnantajan puolelta tapahtuvaa työsuhteen päättämistä.

Yleissopimuksella mainitaan pyrittävän siihen, että sopimuksen ratifioivan jäsenvaltion tulisi tuotannon jatkuvasti koneellistuessa ja työn tahdin kiihtyessä työturvallisuuden lisäämiseksi ja tapaturmien lukumäärän supistamiseksi, kansallisella lainsäädännöllä ja muilla tehokkailla keinoilla estää sellaisten koneiden myynti, vuokraus, muunlainen luovutus tai näytteillepano, joiden vaaralliset osat, kuten vauhtipyörät, kytkimet, kiertoakset, akselit yms. aiheuttavat vaaraa työntekijöille tai niitä koskettaville henkilöille. Yleissopimukseen on sisällytetty useita mahdollisuuksia antaa poikkeusmääräyksiä, joista osa on asetettu määräaikaikaisiksi. Sopimuksen velvoittaman kiellon rikkomisesta kuuluu vastuu työnantajalle, mutta toisaalta sopimukseen sisältyy myös työntekijää velvoittavia

kieltomääräyksiä, kuten esim. se, että työntekijä ei saa käyttää konetta, milloin siihen kuuluvat suojalaitteet eivät ole paikoillaan. Työnantaja ei voi velvoittaa työntekijää työhön, elleivät suojalaitteet ole kunnossa.

Yleissopimuksen ratifioiva valtio on velvollinen ryhtymään tarkastustoimenpiteisiin sopimuksen määräysten soveltamisen valvomiseksi tai varmistautumaan siitä, että asianmukaista tarkastusta sopimuksen edellyttämien suojalaitteiden olemassaolosta ylläpidetään niillä elinkeinoaloilla, joilla valtio ei ole ilmoittanut rajoittavansa sopimuksen ulottuvaisuutta.

Hallitus esityksensä perusteluissa mainitsee edelleen, että kesäkuun 28 päivänä 1958 annettu työturvallisuuslaki sisältää meillä säännökset niistä seikoista, joita mainitussa yleissopimuksessa käsitellään. Kuitenkin sosiaaliministeriön tulisi edelleenkin vahvistaa kansainvälisesti hyväksytyjä teknillisiä turvallisuusohjeita koneille, jotta sopimuksen tarkoittama laaja ala tulisi peitetyksi ja tähän riittää sopimuksen mukaan myös kansalliset työturvallisuutta ja työterveyttä koskevat määräykset, jotka työnantajan on saatettava myös työntekijäin tietoon. Yksityiskohtaisen perustelun jälkeen hallitus esityksessään katsoo, että kun voimassa oleva työturvallisuuslaki täyttää jokseenkin täydellisesti sopimuksen sisältämät vaatimukset, joskin nykyistä ammattientarkastusta olisi tällöin sekä määrällisesti että laadullisesti tehostettava, voitaisiin kysymyksessä oleva yleissopimus ratifioida.

Suositus (N:o 118), joka koskee koneiden varustamista suojalaitteilla, liittyy edellä mainittuun yleissopimukseen ja menee eräissä suhteissa pitemmälle vaatimuksissaan kuin yleissopimus. Esityksen perusteluissa mainitaan, että myös asianmukaisia suojalaitteita vailla olevien koneiden valmistus saatettaisiin kiellon piiriin kansainvälisten määräysten ja

mallien mukaisesti ja suositusta olisi pyrittävä soveltamaan olosuhteiden mukaan.

Suositus (n:o 119), joka koskee työnantajan puolelta tapahtuvaa työsuhteen päättämistä, jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa pyritään määrittelemään työsuhteen yleiset normit ja toisessa osassa ne menettelytavat, joita tulisi noudattaa työvoimaa vähennettäessä. Perusteluissa mainitaan suosituksella pyrittävän takaamaan työntekijöille kohtuullinen irtisanomissuoja ja asetutaan sille periaatteelliselle kannalle, ettei työsuhdetta olisi työnantajan taholta ilman pätevää syytä katkaistava. Päteväksi syyksi katsotaan vain työntekijän taitoon tai käyttöön tahi yrityksen toimintaedellytyksiin pohjautuva syy. Todettuaan, että voimassa olevan työsopimuslain, kotiapulaislain sekä merimieslain säännöksiin ohella on irtisanomissuojaa yleensä pyritty lisäämään myös työehtosopimuksilla, hallitus pitää kysymystä lisäksi sosiaalisena ongelmana ja päättyy siihen, että työsopimuslain työsuhteen päättämissäädösten muuttamiseen ja täydentämiseen on olemassa täysi aihe ja erittäinkin niillä työaloilla, joissa järjestäytyneisyys on molemmin puolin heikko. Toisaalta hallitus esityksessään mainitsee, että on myös ollut pyrkimyksiä yhteisen työmarkkinaosapuolten toimikunnan avulla sopimusteitse parantaa nykyistä tilannetta vuoden 1964 loppuun mennessä ja asia on ollut esillä myös Pohjoismaiden neuvoston piirissä, joskaan asia ei ole vielä tähän mennessä suotuisasti ratkennut. Hallitus katsoo, että asian ollessa tässä vaiheessa, olisi jättävä odottamaan, mitä työmarkkinajärjestöjen kesken käytävissä neuvotteluissa saadaan aikaan.

Valiokunnan mielestä yleissopimuksella (N:o 119) ja suosituksella (N:o 118) pyritään sekä kansallisilla että kansainvälisillä määräyksillä ja yhteistoiminnalla saavuttamaan ennakolta ehkäisevällä lainsäädännöllä ja määräyksillä entistä suurempi varmuus työturvallisuustoiminnalle.

Valiokunta on tätä asia käsitellessään kiinnittänyt huomiota yleissopimuksen määräysten velvoituksiin toisaalta maamme tätä alaa koskevaa lainsäädäntöä silmällä pitäen ja toisaalta myös sen noudattamisen valvontamahdollisuuksia. Valiokunnassa kuultujen asian tuntijain ilmoituksen mukaan lainsäädännösämme ei ole käytännössä estettä yleissopimuksen ratifioimiselle huomioon ottaen myös

eri elinkeinoelämän alat. Sitä vastoin on valiokunta asiantuntijoilta saamiensa tietojen nojalla todennut, että voimassa olevan työturvallisuuslain ja annettujen määräysten noudattamisen valvonnassa on havaittavissa käytännössä puutteellisuuksia, jotka olisi korjattava viimeistään yleissopimuksen tultua hyväksytyksi.

Valiokunta on asian käsittelyn aikana voinut todeta, kuten myös hallituskin on osaltaan tehnyt, että valtion ammattientarkastus nykyisellä työvoimallaan ja koulutuksellaan ei pysty suoriutumaan tehtävistään kuin osaksi ja että kunnan ammattientarkastuksen tulokset yhä teknillisemmäksi käyvässä työturvallisuustyössä pääosaltaan luottamustoimina hoidettuina ovat jääneet melko heikoiksi. Tästä johtuen valiokunta esittää mielipiteenään, että valtion ammattientarkastuksen kohdalla olisi ajoissa kiinnitettävä huomiota riittävän ja koulutetun työvoiman lisäämiseen nykyisestään sekä eräiden tärkeiden elinkeinoelämän aloille työturvallisuuden valvontatehtävien siirtämiseen kunnan ammattientarkastukselta valtion ammattientarkastuksen alaiseksi. Tätä käsitystä tukee myös se seikka, että vaikka ammattientarkastuksen työturvallisuustyötä ovat eri tapaturmakuutuslaitokset osaltaan pyrkineet entistä enemmän tehostamaan lisätyllä henkilökunnalla, ohjeillaan ja neuvoillaan, on työtapaturmien lukumäärä, joka vuonna 1964 nousi määrään 176 499, edelleenkin lisääntymässä. Valiokunnan mielestä saattaisi keskitetyillä ja velvoittavilla toimenpiteillä saavuttaa nykyistä parempia tuloksia työturvallisuustyössä.

Huomioon ottaen työtapaturmien johdosta suuret kansantaloudelliset menetykset valiokunta, puoltaen yleissopimuksen hyväksymistä ja suosituksessa tavoiteltuihin päämääriin pyrkimystä, pitää tärkeänä, että ammattientarkastus maassamme tulisi saattaa sille tasolle, jotta työtapaturmien lukumäärää voitaisiin nykyistä tehokkaammin rajoittaa ja yleissopimuksen määräyksiä myös valvonnan kohdalla käytännössä toteuttaa.

Mitä tulee suositukseen (N:o 119), joka koskee työnantajan puolelta tapahtuvaa työsuhteen päättämistä, valiokunta on asiaa käsitellessään päätenyt samaan tulokseen kuin hallitus esityksessään, että työsuhteen päättämiseen liittyy nykyoloissa meillä tämän yksityisoikeudellisen kysymyksen ohella usein

melko vaikeita sosiaalisia ongelmia, josta johdettua vuonna 1922 annetun ja vanhentuneen työsopimuslain työsuhteen päättämissäädösten muuttamiseen ja täydentämiseen on riittävästi aihetta.

Kun valiokunnan asiantuntijoilta saaman selvityksen mukaan työmarkkinakeskusjärjestöt kuitenkin vielä parhaillaan neuvottelevat, millä tavoin työsuhteessa olevien irtisa-

nomissuojaa voitaisiin sopimusteitse parantaa, valiokunta yhtyen hallituksen tämän suosituksen perusteluiden kohdalla esittämiin positiivisiin näkökohtiin ja edellyttäen, että mainituissa työmarkkinain osapuolten neuvotteluissa saavutetaan myös sosiaalipoliittisesti tyydyttäviä tuloksia, mielipiteenään lausuu, että suositus (N:o 119) ei tässä vaiheessa antaisi aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Valiokunnan puolesta:

Kalle Matilainen.

Ensio Salonen.

Eriävä mielipide.

Emme ole voineet yhtyä valiokunnan enemmistön mielipiteeseen, että hallituksen esitys suosituksen N:o 119 kohdalta olisi hyväksyttävä sellaisenaan.

Sekä hallituksen esityksen että valiokunnan mietinnön perusteluissa todetaan, että yksinomaan työmarkkinajärjestöjen solmimilla työehtosopimuksilla ei asiaa voida tyydyttävästi ratkaista. Järjestyneiden työnantajien työpaikoilla voitaneen asia hoitaa työehtosopimuksilla, mutta työnantajaliittoihin kuulumattomien työnantajien kohdalta työntekijäin irtisanomissuojaa voidaan parantaa vain työsopimuslakia muuttamalla. Tästä syystä valiokunnan enemmistön olisi pitänyt jo johdonmukaisuussyistäkin päätyä esittämään vuonna 1922 annetun vanhentuneen työsopimus-

lain muuttamista asianomaisilta kohdiltaan. Se ei vähimmässäkään määrässä muodostuisi työmarkkinajärjestöjen välisten asiaa koskevien sopimusten esteeksi, mutta takaisi maamme kaikille työsopimussuhteessa oleville työntekijöille vähimmäisturvan oikeudettomia irtisanomisia vastaan.

Tämän vuoksi esitämme, että kun jäädään odottamaan työntekijäin irtisanomissuojaan myönteisiä parannuksia työmarkkinajärjestöjen välisten työehtosopimusten puitteissa, niin samalla kehoitetaan hallitusta esittämään eduskunnalle työsopimuslain muutokset, jotta oikeudettomat irtisanomiset tulevat kaikkien työläisten osalta myös lailla estetyksi.

Helsingissä 1 päivänä kesäkuuta 1965.

Väinö R. Virtanen.
Paavo Lagerroos.
Irma Torvi.

Eino Roine.
Anni Flinck.
Sulo Hostila.

Kalle Matilainen.

**Eduskunnan vastaus Hallituksen esitykseen
joka koskee Kansainvälisen työkonferenssin 47. istuntokau-
dellaan vuonna 1963 tekemän yleissopimuksen hyväksymistä
ja tiedonantoa samalla istuntokaudella hyväksytyistä suosi-
tuksista.**

Eduskunnalle on annettu Hallituksen esi-
tys N:o 28 Kansainvälisen työkonferenssin
47. istuntokaudellaan vuonna 1963 tekemän
yleissopimuksen hyväksymiseksi ja tiedon-
anto samalla istuntokaudella hyväksytyistä
suosituksista, ja Ulkoasiainvaliokunta on
asiasta antanut mietintönsä N:o 16.

Eduskunta lausuu edellyttävänsä Hallituk-
sen ryhtyvän toimenpiteisiin ammattientar-
kastuksen tehostamiseksi. Tässä tarkoituksessa
olisi ajoissa kiinnitettävä huomiota riittä-
vän, koulutetun työvoiman saamiseen valtion
ammattientarkastukseen sekä eräiden tärkei-
den elinkeinoelämän alojen työturvallisuuden
valvontatehtävien siirtämiseen kunnan am-
mattientarkastukselta valtion ammattien-
tarkastuksen alaisiksi.

Eduskunta pitää myös tarpeellisena, että
ryhdytään toimenpiteisiin työsopimuslain
muuttamiseksi niin, että työntekijäin irtisa-
nomissuojat tulisi nykyistä paremmin järjes-
tetyksi.

Helsingissä 22 päivänä helmikuuta 1966.

Eduskunta on päättänyt

*hyväksyä Kansainvälisen työkonfe-
renssin vuonna 1963 hyväksymän ko-
neiden suojalaitteilla varustamista
koskevan yleissopimuksen (N:o 119);*

*että yleissopimuksessa N:o 119 tar-
koitettua työturvallisuutta kehitet-
täessä olisi mahdollisuuksien mukaan
otettava huomioon koneiden varusta-
mista suojalaitteilla koskevaan suosi-
tukseen (N:o 118) sisältyvät mää-
räykset; sekä*

*että työnantajan puolelta tapahtu-
va työsuhteen päättämistä koskevan
suosituksen (N:o 119) kohdalta olisi
ryhdyttävä toimenpiteisiin työsopi-
muslain työsuhteen päättämistä kos-
kevien säännösten muuttamiseksi työn-
tekijäin irtisanomissuojan tehostami-
seksi.*